

LEKGOTLA LA MAEMO A TSHUPATLOTLO
MAEMO A GRAP A
PHETISO YA MESEBETSI PAKENG TSA DITHEO
TSE SENG TLASA BOLAODI BO TSHWANANG
(GRAP 106)

Kananelo

Maemo a Tshebetso ya Tshupatlotlo e Ananetsweng ka Kakaretso, GRAP (Standard of Generally Recognised Accounting Practice, GRAP) a Phetiso ya Mesebetsi Pakeng tsa Ditheo tse Seng Tlasa Bolaodi bo Tshwanang (Transfer of Functions Between Entities Not Under Common Control) a qotsitswe haholoholo ho Maemo a Matjhaba a Tlaleho ya Tjhelete, IFRS (International Financial Reporting Standard, IFRS) a Metswako ya Dikgwebo (Business Combinations) a phatlaladitsweng ke Lekgotla la Matjhaba la Maemo a Tshupatlotlo, IASB (International Accounting Standards Board, IASB). IASB e nehelane ka setheo se akaretsang sa Maemo a Matjhaba a Tlaleho ya Tjhelete (di-IPSAS). Dikarolo tsa IFRS tsa Metswako ya Dikgwebo di hlahisitswe Maemong ana a GRAP (Standard of GRAP) ka tumello ya IASB.

Sengolwa se dumelletsweng sa IFRS ke se phatlaladitsweng ke IASB ka lelemo le Senyesemane mme dikopi di ka fumanwa ho:

Motheo wa IFRS

30 Cannon Street

London EC4M 6XH

United Kingdom

Inthanete: <http://www.ifrs.org>

Ditokelo tsa ho kopitsa ho di-IFRS, ditokomane tse kopang maikutlo le diphatlatso tse ding tsa IASB ke tsa Motheo wa Matjhaba wa Maemo a Tlaleho ya Tjhelete (International Accounting Standards Committee Foundation) mme dipehelo le maemo a amehang a lokela ho latelwa.

Ditokelo tsa ho kopitsa © 2016 ke tsa Lekgotla la Maemo a Tshupatlotlo (Accounting Standards Board)

Ditokelo tsohle di baballetswa. Ha ho karolo le ha e ka ba efe ya phatlalatso ena e ka hlahiswang botjha, ya bolokwa hore e tle e fumanwe hape, kapa ya fetisetwa pele ka tsela efe kapa efe kapa mokgwa le ha e ka ba ofe, wa eleketeroniki, wa metjhini, wa kopitso ya foto, wa kgatiso, kapa o mong, ka ntle le ho fumana pele tumello ya Lekgotla la Maemo a Tshupatlotlo. Mongolo o dumelletsweng o phatlaladitswe ka leleme la Senyesemane.

Tumello ya ho hlahisa botjha dikarolo tse mmalwa phatlalatsong ena ha e atise ho hanelwa.

Dikahare

Maemo a Tshebetso ya Tshupatloto e Ananetsweng ka Kakaretso

Phetiso ya Mesebetsi Pakeng tsa Ditheo tse seng Tlasa Bolaodi bo Tshwanang

	Ditemana
Sepheo	.01
Boholo bo Akaretswang	.02 – .09
Ditlhaloso	.10 – .18
Bolaodi bo tshwanang	.11 – .12
Mosebetsi	.13 – .16
Karolo ya masalla	.17 – .18
Ho bona phetiso ya mesebetsi pakeng tsa ditheo tse seng tlasa bolaodi bo tshwanang	.19 – .21
Mokgwa wa ho hapa	.22 – .32
Ho hlwaya mohapi	.24 – .29
Ho beha letsatsi la ho hapa	.30 – .32
Ho ananela le ho lekanya matlotlo a hapilweng a boleng bo ka lekanngwang, mekitlane e amohetsweng le karolo ya kgwebo le ha e ka ba efe e sa laoleng ho mohapjwa	.33 – .64
Ntlhatheo ya kananelo	.33 – .47
Maemo a kananelo	.34 – .44
Dilisi tsa tshebetso	.38 – .40
Matlotlo a sa ameheng;	.41 – .44
Ho hlophisa kapa ho tshwaya matlotlo a boleng bo ka lekanngwang a hapilweng le mekitlane e amohetsweng phetisong ya mesebetsi	.45 – .47

GRAP 106

Ntlhatheo ya tekanyo	.48 – .54
Karolo e sa laoleng ho mohapjwa	.49 – .52
Matlotlo a phallo ya tjhelete e sa tiiswang (diphumantsho tsa tekanyo)	.53
Matlotlo a laolwang ke dilisi tsa tshebetso ao mohapjwa e leng mohirisi ho ona	.54
Tse sa akaretsweng ke dintlhatheo tsa kananelo kapa tsa tekanyo	.55 – .57
Tse sa akaretsweng ke dintlhatheo tsa kananelo	.56 – .57
Mekitlane e sa tiiswang	.56 – .57
Tse sa akaretsweng ke dintlhatheo tsa kananelo le tekanyo ka bobedi	.58 – .60
Menyetla ya basebeletsi	.58
Matlotlo a fupereng ho se bonwe molato	.59 – .60
Tse sa akaretsweng ke dintlhatheo tsa tekanyo	.61 – .63
Ditokelo tse hapilweng botjha	.61 – .63
Ho ananela le ho lekanya phapang pakeng tsa matlotlo a hapilweng le mekitlane e amohetsweng ekasitana le tshepiso e lefilweng (haeba e le teng)	.64 – .70
Tshepiso e lefilweng	.65 – .66
Tshepiso e sa tiiswang	.67 – .68
Phetiso ya mesebetsi e phethahatswang ka dikgato.	.69 – .70
Nako ya tekanyo	.71 – .76
Ho fumana seo e leng karolo ya phetiso ya mesebetsi	.77 – .83
Phethahatso ya kamano e neng e le teng pele pakeng tsa mohapi le mohapjwa phetisong ya mesebetsi (phethahatso ya temana ya .78(a))	.80 – .82

GRAP 106

Ditjeho tse amang ho hapa	.83
Tekanyo le tlaleho e latetseng	.84 – .89
Ditokelo tse hapilweng botjha	.85
Mekitlane e sa tiiswang	.86
Matlotlo a fupereng ho se bonwe molato	.87
Tshepiso e sa tiiswang	.88 – .89
Tsebahatso	.90 – .96
Diphumantsho tsa nakwana	.97 – .98
Kamohelo ya mantlha ya Maemo a GRAP	.97
Ditokiso tsa Maemo a GRAP	.98
Letsatsi le qalang	.98 – .101
Motheo wa diphetho	
Papiso le Maemo a Matjhaba a Tlaleho ka Tjhelete a Metswako ya Dikgwebo (2008)	

PHETISO YA MESEBETSI PAKENG TSA DITHEO TSE TLASA BOLAODI BO TSHWANANG

Maemo ana a phatlaladitswe la pele ke Lekgotla la Maemo a Tshupatlotlo (Lekgotla) ka Pudungwana 2010. Ho tloha nakong eo, a lokisitswe ka mokgwa o latelang:

This Standard was originally issued by the Accounting Standards Board (the Board) in November 2010. Since then, it has been amended as follows:

- Ditokiso tse latetseng kamora ditokiso tsa GRAP 100 *Dikgwebo tse Rekisitsweng (Discontinued Operations)* ka 2013
- Diphumantsho tsa nakwana bakeng sa kamohelo ya mantlha ya *Phetiso ya Mesebetsi Pakeng tsa Ditheo tse Tlasa Bolaodi bo Tshwanang* (GRAP 105), *Phetiso ya Mesebetsi Pakeng tsa Ditheo tse Seng Tlasa Bolaodi bo Tshwanang* (GRAP 106) le *Dikgwebonyalano* (GRAP 107) di ile tsa lokiswa ka lebaka la ditokiso tsa Ditaello tse entsweng ka Hlakubele 2016.

Selelekela

Maemo a Tshebetso ya Tshupatlotlo e Ananetsweng ka Kakaretso (GRAP)

Lekgotla la Maemo a Tshupatlotlo (Lekgotla) ho latela Molao wa Taolo ya Tjhelete ya Setjhaba, Molao wa 1 wa 1999, PFMA (Public Finance Management Act, Act No. 1 of 1999, PFMA), jwalo ka ha o lokisitswe, le laelwa ho hlahisa tshebetso ya tshupatlotlo e ananetsweng ka kakaretso e tsejwang ka hore ke Maemo a Tshebetso ya Tshupatlotlo e Ananetsweng ka Kakaretso (GRAP).

Lekgotla le tlamehile ho hlahisa GRAP bakeng sa:

- (a) mafapha (ho kenyelletswa dikarolo tsa naha le porofentshe le mmuso);
- (b) ditheo tsa setjhaba;
- (c) ditheo tse hwebang (jwalo ka ha ho hlaloswa ho PFMA);
- (d) diinstitjushene tsa molaotheo;
- (e) bomasepala le makgotla, dikhomishene, dikhamphani, dikoporasi, matlole kapa ditheo tse ding tseo e leng tsa bomasepala le ho laolwa ke bona; le
- (f) Palamente le diketsamelao tsa diporofentshe.

Tse ka hodimo mmoho di bitswa "ditheo" Maemong a GRAP.

Lekgotla le dumelletse phethahatso ya Maemo a Matjhaba a Tlaleho ya Tjhelete (di-IFRS) (International Financial Reporting Standards) a phatlaladitsweng ke Lekgotla la Matjhaba la Maemo a Tshupatlotlo (International Accounting Standards Board) bakeng sa:

GRAP 106

- (a) ditheo tsa bohle tse fihlellang ditekanyetso tse boletsweng ho Taelo ya 12 ka Kgetho ya Ditheo tsa Bohle ya Moralo o Tshwanetseng wa Tlaleho (Appropriate Reporting Framework); le
- (b) ditheo tse leng tsa dife kapa dife tsa ditheo tsena mme di laolwa ke tsona.

Dipehelo tsa tjhelete di lokela ho hlalose e le tse latelang Maemo a GRAP feela ha di latela le ditaelo tsohle tsa Maemo a GRAP a amehang le Ditlhakisetso (Interpretations) le ha e ka ba dife tse amehang tsa Maemo a GRAP.

Bofokodi bofe kapa bofe ba ho tshwaneleha ha Maemo kapa Ditlhakisetso tse boletsweng bo hlakiswa Maamong kapa Ditlhakisetso tse tsa Maemo a GRAP.

Maemo a GRAP a Maemo a GRAP a Phetiso ya Mesebetsi Pakeng tsa Ditheo tse Seng Tlasa Bolaodi bo Tshwanang a hlalositse ditemaneng tsa .01 ho isa ho .99. Ditemana tsohle tse Maamong a GRAP di a lekana ka matla. Selelekeleng sa sehloathiso ka seng ho qoqwa ka maemo le matla a dihlomathiso. Maemo a lokela ho utlwiswa ka moelelo wa morero wa yona, e leng motheo wa yona bakeng sa sephetho haeba ho tshwaneleha, Tse Etetseng Pele ho Maemo a GRAP, Tse Etetseng Pele ho Ditlhakisetso tsa Maemo a GRAP le Moralo wa Tlhophiso le Tlaleho ya Dipehelo tsa Tjhelete (Framework for the Preparation and Presentation of Financial Statements).

Maemo a GRAP le Ditlhakisetso tsa Maemo a GRAP le ona a lokela ho balwa mmoho le ditaelo le ha e ka ba dife tse neuweng ke Lekgotla di laela diphumantsho tsa nakwana, ekasitana le melawana efe kapa efe e neuweng ke Letona la tsa Ditjhelete mabapi le matsatsi a qalang a Maemo a GRAP, a phatlaladitsweng Koranteng ya Mmuso (Government Gazette).

Tshupo e ka etswa mona ho Maemo a GRAP a so kang a newa nakong ya ho phatlalatswa ha Maemo ana. Sena se etswa ho qoba ho tshwanela ho fetola Maemo a seng a neuwe ha Maemo a mang a phatlalatswa hamorao. Temana ya .11 ya Maemo a GRAP a Dipholisi tsa Tshupatlotlo, Diphetho tsa Ditekanyo tsa Tshupatlotlo le Diphoso (Accounting Policies, Changes in Accounting Estimates and Errors) e nehelana ka motheo wa ho kgetha le ho phethahatsa dipholisi tsa tshupatlotlo ha ho se na tataiso e totobetseng.

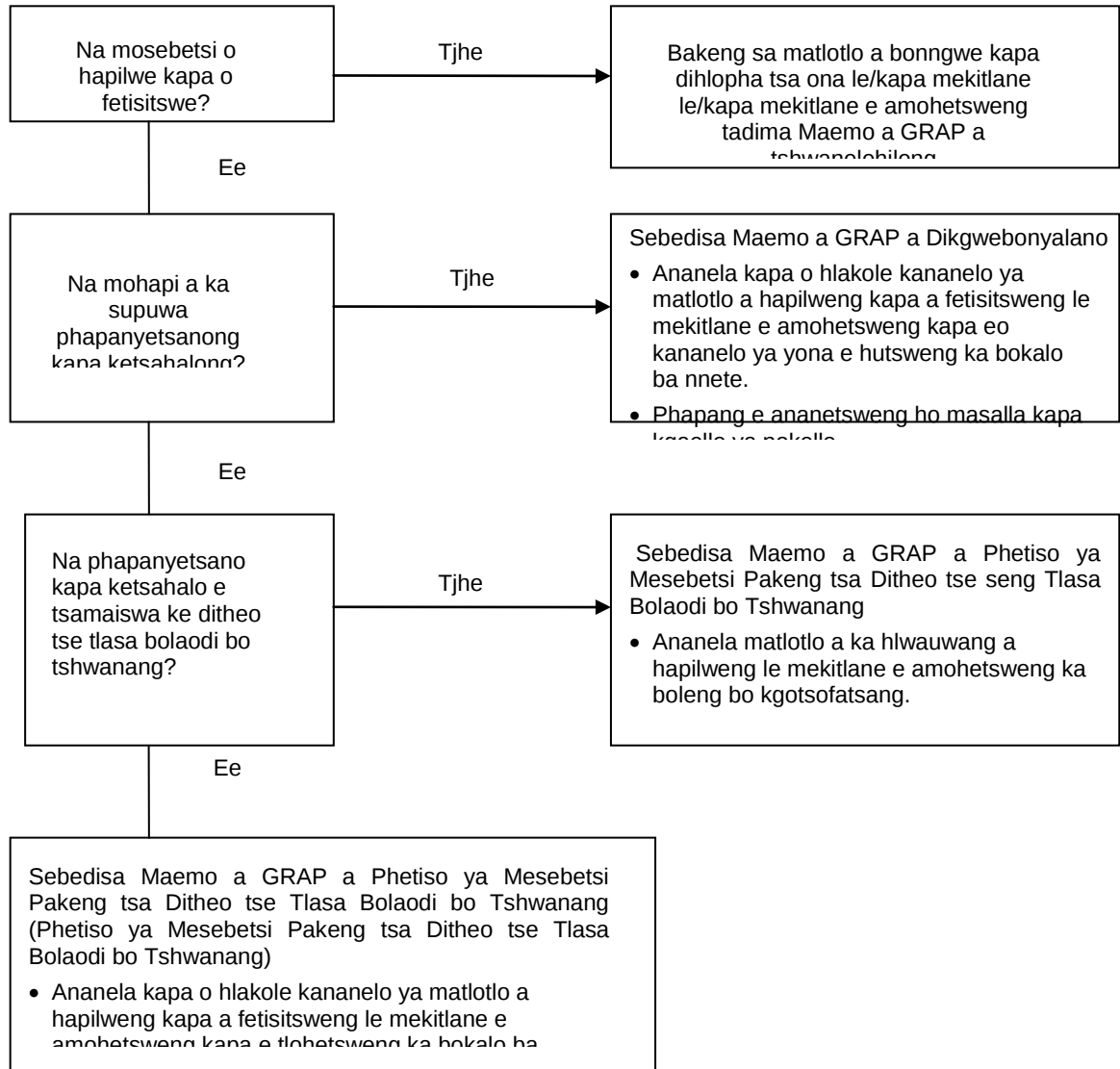
Sepheo

- .01 Morero wa Maemo ana ke ho theha dintlhatheo tsa tshupatlotlo bakeng sa mohapi phetisong ya mesebetsi pakeng tsa ditheo tse seng tlasa bolaodi bo tshwanang.

Boholo bo Akaretswang

- .02 ***Setheo se hlophisang le ho teka dipehelo tsa tjhelete tlasa mokgwa wa pokello wa tshupatlotlo se tla tshwanela ho sebedisa Maemo ana phapanyetsanong kapa mosebetsing o mong o phethahatsang tlhaloso ya phetiso ya mesebetsi.***
- .03 Maemo ana ha a a tshwaneleha ho:
- (a) phetiso ya matlotlo a bonngwe kapa dihlopha tsa ona le/kapa mekitlane e sa phethahatseng tlhaloso ya phetiso ya mesebetsi (bona Maemo a GRAP a tshwanelehileng).
 - (b) phetiso ya mesebetsi pakeng tsa ditheo tse tlasa bolaodi bo tshwanang (bona Maemo a GRAP a Phetiso ya Mesebetsi Pakeng tsa Ditheo tse Tlasa Bolaodi bo Tshwanang); le
 - (c) kgwebenyalano (bona Maemo a GRAP a Dikgwebonyalano (Mergers)); le
 - (d) ho thehwa ha kgwebo ya boiteko bo kopanetsweng (bona Maemo a GRAP a Dikarolo ho Dikgwebo tsa Boiteko bo Kopanetsweng (Interests in Joint Ventures)).
- .04 Phetiso ya mesebetsi pakeng tsa ditheo tse seng tlasa bolaodi bo tshwanang e ka kenya kgapo kapa phetiso ya setheo se seng kapa kgapo kapa phetiso ya karolo ya setheo se seng.
- .05 Ditheo di lokela ho ela hloko dayakeramo e latelang ha di nka geto ka hore na Maemo ana a lokela ho sebediswa ha ho tlaleha tsa phapanyetsano kapa ketsahalo e nang le phetiso ya mesebetsi kapa kgwebonyalano:

GRAP 106

- .06 Phetiso ya matlotlo a bonngwe kapa dihlopha tsa matlotlo le/kapa mekitlane ha e kenyelletswe kakaretsong ya Maemo ana ka ha sephetho sa ditlhophiso tsena e le ho hapiwa ha letlotlo kapa sehlopha sa matlotlo le/kapa ho amohelwa ha mokitlane kapa sehlopha sa mekitlane ke setheo bakeng sa hore e be phetiso ya mesebetsi. Mohlala, ha boemedi ba naha ba mebila bo amohela taolo ya mmila wa porofentshe ho tswa ho mafapha a fapaneng a diporofentshe nako le nako, ke phetiso ya matlotlo a bonngwe.

- .07 Haeba ho se mohapi ya ka supjwang phapanyetsanong kapa ketsahalong, Maemo a GRAP a Dikgwebonyalano a lokela ho sebediswa. Kgwebonyalano ke ho thehwa ha setheo se setjha se kopaneng seo ho sona ho seng setheo ho tsa pele se fumanang taolo hodima se seng le ha e ka ba sefe mme ho se mohapi ya ka qollwang.
- .08 Phapanyetsano kapa ketsahalo eo ho yona mohapi a ka supjwang, le e etsahalang pakeng tsa ditheo tse seng tlasa bolaodi bo tshwanang e wela tlasa kakaretso ya Maemo ana. Phetiso ya mesebetsi pakeng tsa ditheo tse seng tlasa bolaodi bo tshwanang ke tlhophisobotjha le/kapa kabobotjha ya mesebetsi pakeng tsa ditheo tseo qetellong di seng tlasa bolaodi ba setheo se le seng pele le kamora phetiso ya mesebetsi mme taolo eo e se ya nakwana feela.
- .09 Phapanyetsano kapa ketsahalo eo ho yona mohapi a ka supjwang, le e etsahalang phetisong ya mesebetsi pakeng tsa ditheo tse tlasa bolaodi bo tshwanang ha e wele tlasa kakaretso ya Maemo ana. Phapanyetsano kapa ketsahalo e jwalo e lokela ho sebeletswa tlalehwa ho latela Maemo a GRAP a Phetiso ya Mesebetsi Pakeng tsa Ditheo tse Tlasa Bolaodi bo Tshwanang.

Ditlhaloso

- .10 ***Mareo a latelang a sebediswa Maamong ana ka meelelo e boletsweng:***

Mohapjwa ke setheo le/kapa mesebetsi eo mohapi a ikgapelang taolo ya yona phetisetsong ya mesebetsi.

Mohapi ke setheo se iphumanelang taolo ya mohapuwa kapa ya fetisang.

Letsatsi la kgapo ke letsatsi leo ka lona mohapi a hapang taolo ya mohapjwa.

Ka tlwaelo, tshepiso e sa tiiswang ke boitlamo ba mohapi ba ho fetisetsa matlotlo a mang kapa karolo ya masalla ho beng ba pele ba mohapjwa e le karolo ya phapanyetsano ya taolo ya mohapjwa ha diketsahalo tse boletsweng tsa kamoso di etsahala kapa maemo a phethahatswa. Le ha ho le jwalo, tshepiso e sa tiiswang hape e ka neha mohapi tokelo ya ho kgutlisetswa tshepiso eo a neng a se a e lefile haeba maemo a boletsweng a ka phethahatswa.

Taolo ke matla a ho laola dipholisi tsa tjhelete le tsa tshebetso tsa setheo se seng e le hore ho fumanwe molemo mesebetsing ya sona.

Boleng bo kgotsofatsang ke bokalo bo ka fuwang bakeng sa letlotlo, kapa bakeng sa ho lefa sekoloto, pakeng tsa ditho tse nang le tsebo,

tse thahasellang phapanyetsanong ya ditho tse ikemetseng.

Mosebetsi ke sehlopha sa mesebetsi e kopaneng e nang le bokgoni ba ho laelwa le ho tsamaiswa bakeng sa ho fihlella merero ya setheo, ka ho nehelana ka menyetla ya moruo kapa menyetla e lebelletsweng.

Letlotlo le na le boleng bo ka lekanngwang ha:

- (a) le kgona ho arohanngwa, ke hore le kgona ho tloswa kapa ho arolwa ho setheo mme le rekiswe, le fetiswe, le nehwe layesentshe, le rentuwe kapa le ajwe bakeng sa le leng, e le ka bonngwe kapa hammoho le konteraka, letlotlo kapa mokitlane o amanang le lona; kapa*
- (b) le hlaha ho ditokelo tsa konteraka (ho kenyelletswe ditokelo tsa dilekane tse tlamang) kapa ditokelo tse ding tsa molao (ho sa kenyelletswe ditokelo tse neuweng ke ketsamelao), ho sa kgathallehe hore ditokelo tseo di ka kgona ho fetiswa kapa ho arolwa ho setheo kapa ho ditokelo le ditlamo tse ding.*

Kgwebonyalano ke ho thehwa ha setheo se setjha se kopaneng seo ho sona setheo sa pele se sa fumaneng taolo hodima se seng le ha e ka ba sefe mme ho se mohapi ya ka qollwang.

Karolo e sa laoleng ke karolo ya matlotlo a nete a setheo se laolwang ao e seng a setheo se laolang, ho sa kgathallehe hore ke ka ho otloloha kapa tjhe.

Lentswe lena 'Beng' (bakeng sa Maemo ana), le sebediswa ka bobatsi ho akaretsa beng ba dikarolo tsa masalla.

Karolo ya masalla ke konteraka le ha e ka ba efe e iponahatsang ho karolo ya matlotlo a setheo kamora ho tloswa ha mekitlane yohle ya sona. Karolo ya masalla e kenyelletsa diphehiso tse tswang ho beng, tse ka bontshwang e le:

- (a) ditho tsa ekwiti kapa mefuta e tshwanang ya thuso ya motheo e arotsweng dikoto;*
- (b) lebitso la semmuso la phetiso ya mehlodi (kapa sehlopha sa diphetiso tse jwalo) e etswang ke ditho tsa phapanyetsano e bang karolo ya matlotlo a nete a setheo, pele phehiso e etsahala kapa ka nako ya phehiso; kapa*
- (c) tumellano ya semmuso, e amanang le phehiso, mme e theha kapa e eketsa karolo ya tjhelete ya jwale matlotlong a nete a setheo.*

Phetiso ya mesebetsi ke tlhophisobotjha le/kapa kabobotjha ya

mesebetsi pakeng tsa ditheo ka ho fetisa mesebetsi pakeng tsa ditheo kapa ho ya ho setheo se seng.

Mareo a hlalositsweng Maemong a mang a GRAP a sebediswa Maemong ana ka meelelo e tshwanang le e neuweng ho Maemo ao a mang a GRAP:

Bolaodi bo tshwanang

- .11 Hore phapanyetsano kapa ketsahalo e be teng pakeng tsa ditheo tse tlasa bolaodi bo tshwanang, phapanyetsano kapa ketsahalo e hloka ho phethahatswa pakeng tsa ditheo tse leng tlasa lekala le tshwanang la mmuso kapa pakeng tsa ditheo tse leng karolo ya setheo se le seng sa moruo. Ditheo tseo qetellong di leng tlasa taolo ya setheo se le seng pele le kamora phetiso ya mesebetsi di tlasa setheo se le seng sa moruo. Mohlala, lefapha la naha la bophelo bo botle le laelwa ka molao ho fetisetsa lenaneo la lona la phepo dikolong tse tlase ho lefapha la thuto. Ka hobane lefapha la thuto le nkwa e le mohapi, mme mafapha ka bobedi a tlasa mmuso wa naha le setheong se le seng sa moruo, phetiso ya mesebetsi e tlasa kakaretso ya Maemo a GRAP a Phetiso ya Mesebetsi Pakeng tsa Ditheo tse Tlasa Bolaodi bo Tshwanang.
- .12 Bophahamo ba karolo e sa laoleng ditheong tsohle tse amehang phetisong ya mesebetsi pele le kamora phetiso ya mesebetsi ha bo a tshwaneleha ha ho fumanwa hore na phapanyetsano kapa ketsahalo e kenya ditheo tse tlasa taolo e tshwanang kapa tjhe.

Mosebetsi

- .13 Mosebetsi ke sehlopha sa mesebetsi e kopaneng e nang le bokgoni ba ho laelwa le ho tsamaiswa bakeng sa ho fihlella merero ya setheo, ka ho nehelana ka menyetla ya moruo kapa menyetla e lebelletsweng. Mosebetsi o na le dikenngwang le ditshebetso tse phethahatswang ho dikenngwang tseo tse ka hlahisang sephetho. Mosebetsi o ka ba karolo ya setheo kapa o ka ba setheo sohle. Le hoja mesebetsi e ka ba diphetho, diphetho ha di hlokwake hore di be mesebetsi. Dintlha tse tharo tsa mesebetsi di hlalosa tjena:
- (a) **Dikenngwang:** Mohlodi le ha e ka ba ofe o hlahisang, kapa o ka hlahisang diphetho ha tshebetso kapa ditshebetso tse fetang bonngwe di phethahatswa ho ona. Mehlala e ka kenyelletsa matlotlo ao e seng a jwale (ho kenyelletswa matlotlo a sa amehang kapa ditokelo tsa ho sebedisa matlotlo ao e seng a jwale), thepa ya kekelo le bokgoni ba ho fihlella matlotlo a hlokehang kapa ditokelo le basebetsi.
- (b) **Tshebetso:** Mokgwa, maemo, porotokolo, moetlo kapa molawana

le ha e ka ba ofe oo ha o phethahatswa ho sekenngwang kapa dikenngwang, o hlahisang kapa o nang le bokgoni ba ho hlahisa diphetho. Mehlala e kenyelletsa ditshebetso tsa tsamaiso e hlwahlwa, ya ditshebetso tsa tshebetso le ditshebetso tsa tsamaiso ya mehlodi. Ka tlwaelo, ditshebetso tsena di ditokomaneng, empa basebeletsi ba hlophisitsweng ba nang le bokgoni le boiphihlelo bo hlokehang ba ho latela melawana le meetlo ba ka nehelana ka ditshebetso tse hlokehang tse ka phethahatswang ho dikenngwang ho hlahisa diphetho. (Ka tlwaelo, mekgwa ya ditlaleho, ya ho ntsha dibili, ya meputso le e meng ya bolaodi ha se ditshebetso tse sebedisetswang ho hlahisa diphetho.)

- (c) **Sephetho:** Sephetho sa dikenngwang le ditshebetso tse phethahatswang ho fihlella bokgoni le ho bo ntlafatsa. Sena se ka ba ka mokgwa wa ho fihlella merero ya phaello ya ditshebeletso, kapa ho tsamaisa dithoto le/kapa ditshebeletso.

- .14 Le ha ho le jwalo, ho kgona ho sebediswa le ho tsamaiswa ka sepheo se hlahositsweng, mosebetsi o hloka dikarolo tse pedi tse bohlokwa — dikenngwang le ditshebetso tse phethahatswang ho dikenngwang tseo mmoho di sebediswang ho hlahisa diphetho kapa di ka sebediswang ho hlahisa diphetho. Le ha ho le jwalo, mosebetsi ha o hloke ho kenyelletsa dikenngwang kapa ditshebetso tsohle tse tla sebediswa ho phethahatsa mosebetsi oo haeba ditheo di kgona ho ikgapela mosebetsi le ho tswela pele di hlahisa diphetho, mohlala, ka ho kopanya mosebetsi le dikenngwang le ditshebetso tsa ona.
- .15 Mofuta wa dintlha tsa fankshene o a fetofetoha ho latela sebopeho sa ditshebetso tsa setheo (mosebetsi), ho kenyelletswa kgato ya ntshetsopele eo setheo se leng ho yona. Difankshene tse tsitsitseng di atisa ho ba le mofuta e mengata ya dikenngwang, ditshebetso le diphetho, ha ka ho le leng difankshene tse ntjha di atisa ho ba le dikenngwang le ditshebetso tse mmalwa mme ka nako tse ding ho ka ba le sephetho se le seng feela. Ho ka etsang difankshene tsohle le tsona di na le mekitlane, empa fankshene ho ka etsahala e sa be le mekitlane.
- .16 Fankshene ha e sa le kगतong ya ho ntshetswa pele ho ka etsahala e sa be le diphetho. Ho seng jwalo, difankshene tse ding di lokela ho kenngwa ho fumana hore na ekaba mosebetsi yohle e kopaneng e a kgotsofatsa bakeng sa tlhaloso ya fankshene. Dintlha tseo di kenyelletsa, le hoja e se ona mabaka feela, hore na fankshene:
- (a) e se e qadile ka mosebetsi ya sehlooho e hlophisitsweng;
- (b) e na le basebeletsi, thepa ya kelello le dikenngwang le ditshebetso tse

ding tse ka sebediswang le dikenngwang tseo;

- (c) e latella moralo wa ho hlahisa diphetho; kapa
- (d) e tla kgona ho fihlella menyetla ya moruo kapa menyetla e lebelletsweng.

Ha se tsohle dintlha tsena tse hlohang ho ba teng kगतong ya ntshetsopele hore tlhaloso ya fankshene e phethahale.

Karolo ya masalla

.17 Karolo ya masalla ke tumellano e bontshang bopaki ba ho ba le karolo matlotlong a setheo se seng. Karolo ya masalla e neha mong a yona karolo ya matlotlo a nete a setheo, mme ditefo le ha e ka ba dife tse etswang ho mong ha di tlame, mohl. phaello e ajwang kapa tefo e jwalo e lefjwa beng ba dikarolo tsa masalla ha botsamaisi bo bona ho tshwanelehile.

.18 Ha ho shejwa lekaleng la setjhaba, ho na le mefuta e fapaneng ya thuso ya motheo e phehiswang. Mohlala, ditheo tse ding tsa setjhaba di ka rekisa dishere, ha tse ding ho ka etsahala hore e be di neuwe diphehiso tsa thuso ya motheo ka tshebetso ya ditekanyetso. Ha setheo se fumana thuso ya diphehiso tsa motheo tseo e seng tsa ho rekiswa ha dishere kapa thuso e nngwe ya motheo eo e seng e arotsweng dikoto (diyuniti), bopaki bo latelang bo ka bontsha hore phehiso ke karolo ya masalla:

- (a) ho na le lebitso la semolao le neuweng phehiso e tswang ho ditho tse kenetseng phapanyetsano, pele ho nako ya phehiso kapa ka nako eo; kapa
- (b) ho na le tumellano ya semmuso pakeng tsa ditho ya hore phehiso e emetse karolo ya masalla ya setheo se seng.

Le hoja bopaki ba phetiso ya semmuso ya mehlodi bo ka newa ka ho rewa lebitso kapa tumellano ya semmuso, setheo se lekola mofuta wa phetiso ho latela sebopeho sa yona e seng feela mofuta wa molao.

Ho bona phetiso ya mesebetsi pakeng tsa ditheo tse seng tlasa bolaodi bo tshwanang

.19 *Setheo se tla fumana hore na phapanyetsano kapa ketsahalo e nngwe ke phetiso ya mesebetsi pakeng tsa ditheo tse seng tlasa bolaodi bo tshwanang ka ho sebedisa tlhaloso e ho Maemo ana, e laelang hore matlotlo a hapilweng le mekitlane e amohetsweng mmoho e be fankshene. Haeba matlotlo a hapilweng kapa mekitlane e amohetsweng*

e se fankshene, setheo se tlalehang se tla tlaleha tsa kapa ketsahalo e nngwe jwalo ka ho latela Maemo a GRAP a tshwanelehileng.

- .20 Maemo ana a hlalosa phetiso ya mesebetsi ka hore ke tlhophisobotjha le/kapa kabobotjha ya mesebetsi pakeng tsa ditheo ka ho fetisa mesebetsi pakeng tsa ditheo kapa ho ya ho setheo se seng. Phetiso ya mesebetsi e lokela ho etswa pakeng tsa ditheo tse seng tlasa bolaodi bo tshwanang. Mohapi a ka hapa taolo ya mohapjwa ka mekgwa e fapaneng, mohlala:
- (a) ka ho fetisa kheshe, dikakheshe kapa matlotlo a mang (a kenyelletsang matlotlo a nete ao mmoho a ahang mosebetsi);
 - (b) ka ho kena dikolotong;
 - (c) ka ho ba le phapanyetsano ya dikarolo tsa masalla;
 - (d) ka ho nehelana ka mofuta o le mong kapa e mmalwa ya tshepiso; kapa
 - (e) ntle le ho fetisa tshepiso, ho kenyelletswa ka selekane se tlamang.
- .21 Phetiso ya mesebetsi pakeng tsa ditheo tse seng tlasa bolaodi bo tshwanang e ka ahwa ka mekgwa e fapaneng, e kenyelletsang empa e sa felle ka:
- (a) mosebetsi o le mong kapa e fetang e fetoha ditheo tse laolwang tsa mohapi kapa matlotlo a nete a mosebetsi o le mong kapa e fetang e hapjwa ka molao kapa e fetiswa ke mohapi; kapa
 - (b) setheo se le seng se fetisa matlotlo a sona a nete, kapa beng ba sona ba fetisetsa dikarolo tsa bona tsa masalla ho setheo se seng kapa beng ba sona.

Mokgwa wa ho hapa

- .22 ***Setheo se tla tlaleha tsa phetiso e nngwe le e nngwe ya mesebetsi pakeng tsa ditheo tse seng tlasa bolaodi bo tshwanang ka ho sebedisa mokgwa wa ho hapa.***
- .23 Ho sebedisa mokgwa wa ho hapa ho hloka:
- (a) ho hlwaya mohapi;
 - (b) ho beha letsatsi la ho hapa;
 - (c) ho ananela le ho lekanya matlotlo a boleng bo ka lekanngwang a bileng a hapilweng, mekitlane a amohetsweng le karolo le ha e ka ba efe e sa laoleng e ho mohapjwa; le

(d) ho tseba phapang pakeng tsa (c) le tshepiso e lefilweng ho morekisi.

Ho hlwaya mohapi

- .24 *Bakeng sa phetiso e nngwe le e nngwe ya mesebetsi pakeng tsa ditheo tse seng tlasa bolaodi bo tshwanang, e nngwe ya ditheo tse nyadiswang e tla nkwa e le mohapi.***
- .25 Dipehelo le maemo a phetiso ya mesebetsi e etswang pakeng tsa ditheo tse seng tlasa bolaodi bo tshwana a hlalositswe sekaneng se tlamang. Selekane sena se ka bonwa ka mekgwa e mmalwa mme se ka akaretsa tumellano ya semmuso e ngotsweng pakeng tsa ditheo, molao o entsweng palamenteng kapa ketsamelaong ya porofentshe, qeto ya kabinete, taelo ya letona, qeto e entsweng ke lekgotla la masepala, molawana kapa tsebiso kapa mokgwa o mong wa semmuso. Phetisong ya mesebetsi, ho nkwa hore se seng sa ditheo tse phapanyetsanong kapa ketsahalang se ka qollwa hore ke mohapi. Selekane se tlamang se laolang dipehelo le maemo a phetiso ya mesebetsi se ka bolela hore ke ditheo dife phapanyetsanong kapa ketsahalang tse tla ba tsona tse nyalanang le hore ke sefe seo e leng mohapi.
- .26 Phetisong ya mesebetsi e phethahatswang haholoholo ka phetiso ya kheshe kapa matlotlo a mang (moo ho tshwanelehileng) kapa ka ho ba le mokitlane, mohapi o atisa ho ba setheo se fetisang tjhelete kapa matlotlo a mang (moo ho tshwanelehileng) kapa se bang le mekitlane.
- .27 Phetisong ya mesebetsi e phathahatswang haholoholo ka phapanyetsano ya menyetla ya dikarolo tsa masalla, mohapi ke setheo se sa amehang phapanyetsanong ya taolo.
- .28 Phetisong ya mesebetsi e amanang ditheo tse fetang bonngwe, se seng sa ditheo tse neng di le teng pele ho phapanyetsano kapa ketsahalo se ka nkwa e le mohapi ka lebaka la ho ba teng ha bopaki. Mohlala, haeba botsamaisi ba se seng sa ditheo tse amehang phetisong ya mesebetsi bo ba matla ho feta tse ding kgethong ya sehlopha sa botsamaisi setheong se setjha se sa tswa thehwa, setheo se matla haholo ke sona se atisang ho ba mohapi.
- .29 Ho fumana hore mohapi ke mang ho tla kenyelletsa ho nahana, hara tse ding, ka hore ke sefe ho ditheo tse nyadiswang se qadileng phapanyetsano kapa ketsahalao, boholo ba papiso ba ditheo tse nyadiswang, ekasitana le hore na ke matlotlo afe kapa lekeno lefe la se seng sa ditheo tse amehang phapanyetsanong kapa ketsahalang le fetang haholo matlotlo a ditheo tse ding. Haeba ho se mohapi ya ka supjwang, phapanyetsano kapa ketsahalo e lokela ho tlalehwa ho latela Maemo a GRAP a Dikgwebonyalano.

Ho beha letsatsi la ho hapa

.30 *Mohapi o tla beha letsatsi la kgapo, e leng letsatsi leo ka lona a hapang taolo ya mohapuwa.*

.31 Selekane se tlamang se laolang dipehelo le maemo a phetiso ya mesebetsi pakeng tsa ditheo tse seng tlasa bolaodi bo tshwanang se ka bolela hore phapanyetsano kapa ketsahalo e tla qala ho sebetsa ho tloha ka letsatsi le boletsweng. Letsatsi leo ka lona mohapi a hapang taolo ya mesebetsi ke letsatsi leo ka lona a fetisang tshepiso (haeba e le teng), a hapang matlotlo mme hape a amohelang mekitlane ya mohapuwa jwalo ka ha ho boletswa seleaneng se tlamang. Le ha ho le jwalo, mohapi a ka hapa taolo ka letsatsi le tlang pele kapa le tlang ka morao ho letsatsi leo matlotlo le mekitlane e fetiswang ke mohapuwa, kapa le boletsweng seleaneng se tlamang. Mohlala, molao o entsweng Palamenteng ka la 1 Mmesa 20X1 o laela hore lefapha la A le amohela mesebetsi ya lefapha la B. Mafapha ana ha a tlasa setheo se le seng sa moruo ka ha a se tlasa lekala le le leng la mmuso. Taelo e a nehwa e bolelang hore letsatsi la nnete la phetiso ke la 1 Phupjane 20X1. Le ha ho le jwalo, Lefapha la A le fumana taolo ya matlotlo le mekitlane feela ka la 1 Phupu 20X1 ka ho latela memorantamo ya kutlwano e radilweng pakeng tsa mafapa ana a mabedi. Ka ha lefapha la A le ka sebedisa feela kapa la fumana molemo wa phetiso ya mesebetsi molemong wa merero ya lona, kapa la qhelela thoko kapa hona ho laola phihlello ya ba bang ho menyetla eo ho tloha ka la 1 Phupu 20X1, phapanyetsano kapa ketsahalo e lokela ho tlalehwa ho tloha ka la 1 Phupu 20X1. Mohapi o tla nahana ka dintlha tsohle le maemo a tshwanelehileng ha a tshwaya letsatsi la kgapo.

.32 Hore e be tlhophiso e tlamang e teng, ho etsa hore ho be le tlammo ho se le seng kapa ditheo tsohle ya ho sebeletsa ho phetha dipehelo le maemo a selekane. Hona ho bolela hore tlasa selekane se tlamang, mohapi o na le qoso e ka phethahatswang kgahlanong le mohapuwa, hore a tele taolo ya setheo, kapa ya matlotlo le mekitlane ya mesebetsi o tla fetiswa.

Ho ananela le ho lekanya matlotlo a hapilweng a boleng bo ka lekanngwang, mekitlane e amohetsweng le karolo ya kgwebo le ha e ka ba efe e sa laoleng ho mohapjwa

Ntlhatheo ya kananelo

.33 *Ho tloha ka letsatsi la kgapo, mohapi o tla ananela matlotlo a boleng bo ka lekanngwang a hapilweng, mekitlane e amohetsweng le karolo le ha e ka ba efe e sa laoleng ya mohapuwa. Kananelo ya matlotlo a boleng bo ka lekanngwang a hapilweng ekasitana le mekitlane e amohetsweng e laolwa ke maemo a boletsweng ho ditemana tsa .34 ho isa ho ya .36.*

Maemo a kananelo

- .34 Hore a tshwanelwe ke kananelo e le karolo ya ho sebedisa mokgwa wa kgapo, matlotlo a boleng bo ka lekanngwang a hapilweng le mekitlane e amohetsweng e lokela ho latela tlhaloso ya matlotlo le mekitlane e ho Moralo wa Tlhophiso le Tlaleho ya Dipehelo tsa Tjhelete le ditekanyetso tsa kananelo Maamong a GRAP a tshwanelehileng ka letsatsi la kgapo. Mohlala, ditjeho tseo mohapi a di lebelletseng empa a sa tlamehe ho di amohela kamoso ho phethahatsa moralo wa hae hore a tswe mosebetsing wa mohapuwa kapa ho fedisa ho hirwa ha mosebeletsi wa mohapuwa kapa ho isa mosebeletsi wa mohapuwa sebakeng se seng ha se mekitlane ka letsatsi la kgapo. Ka hoo, mohapi ha a ananele ditjeho tseo e le karolo ya ho phethahatsa mokgwa wa kgapo. Bakeng sa hoo, mohapi o ananela ditjeho tse leng dipehelong tsa mohapi tsa tjhelete tsa kamora kopano/nyalano ho latela Maemo a mang a GRAP.
- .35 Ho feta moo, hore di tle di tshwanelwe ke kananelo e le karolo ya ho phethahatsa mokgwa wa kgapo, matlotlo a boleng bo ka lekanngwang a hapilweng le mekitlane e amohetsweng e lokela ho ba karolo ya seo mohapi le mohapuwa (kapa beng ba nako e fetileng) ba utlwaneng ka sona seleaneng se tlamang bakeng sa hore e be sephetho sa diphapanyetsano tse arohaneng. Mohapi o tla sebedisa tataiso ya ditemana tsa .77 ho isa ho .83 ho fumana hore ke matlotlo afe a hapilweng kapa mekitlane efe e amohetsweng e leng karolo ya phetiso ya mesebetsi bakeng sa mohapuwa le hore ke dife, haeba di le teng, tse leng sephetho sa diphapanyetsano tse fapaneng tse tla arabellwa ho latela mofuta wa tsona le Maemo a GRAP a tshwanelehileng.
- .36 Sephetho sa phethahatso ya mohapi ya ntlhatheo le maemo a kananelo e ka ba kananelo ya matlotlo a itseng le mekitlane e itseng eo mohapuwa a neng a sa e ananela nakong e fetileng e le matlotlo kapa mekitlane dipehelong tsa tjhelete tsa mohapuwa. Mohlala, mohapi o ananela matlotlo a sa ameheng a boleng bo ka lekanngwang a hapilweng, a kang lebitso la letshwa la tlhahiso, peitente kapa dikamano tsa bareki, tseo mohapuwa a sa kang a di ananela e le matlotlo dipehelong tsa hae tsa tjhelete hobane di ntsheditse pele ka hare le ho lefiswa ditefo tse amehang hore e be ditshenyehelo.
- .37 Ditemana tsa .38 ho isa ho .44 di nehelana ka tataiso ya ho ananela dilisi tsa tshebetso le matlotlo a sa ameheng. Ditemana tsa .56 ho isa ho .60 di bolela mofuta ya matlotlo a boleng bo ka lekanngwang le mekitlane e kenyelletsang dintlha tseo bakeng sa tsona Maemo a nehelanang ka mekgelo e menyane feela ho ntlhatheo le maemo a kananelo.

Dilisi tsa tshebetso

- .38 Ha ho matlotlo kapa mekitlane e tla ananelwa ke mohapi mabapi le lisi ya tshebetso eo ho yona mohapuwa e leng mohirisetswa ntle le se laelwang ke ditemana tsa .39 le .40.
- .39 Mohapi o tla fumana hore dipehelo tsa lisi ka nngwe ya tshebetso eo ho yona mohapuwa e leng mohirisetswa di a kgotsofatsa kapa ha di kgotsofatse. Mohapi o tla ananela letlotlo le sa ameheng haeba dipehelo tsa lisi ya tshebetso di kgotsofatsa ha ho bapiswa le dipehelo tsa maraka le mokitlane haeba dipehelo di sa kgotsofatse ha ho bapiswa le dipehelo tsa maraka. Temana ya .54 e nehelana ka tataiso ya ho lekanya boleng bo kgotsofatsang ba matlotlo ka letsatsi la kgapo ho latela dilisi tsa tshebetso tseo ho tsona mohapuwa e leng mohirisi.
- .40 Letlotlo le sa ameheng la boleng bo ka lekanngwang le ka amanngwa le lisi ya tshebetso, e leng se ka bontshwang ke ho ikemisetsa ha bankaseabo marakeng ho lefa theko bakeng sa lisi le hoja e le ka dipehelo tsa maraka.

Matlotlo a sa ameheng;

- .41 Ntle le ho a kopanya, molefi o tla ananela matlotlo a sa ameheng a boleng bo ka lekanngwang a hapilweng phetisong ya mesebetsi. Letlotlo le sa ameheng ke la boleng bo ka lekanngwang haeba le kgona ho arohanngwa (ho latela matshwao a ho arohanngwa) kapa le latela tekanyetso ya tokelo ya molao wa tumellano.
- .42 Letlotlo le sa ameheng le latelang tekanyetso ya tokelo ya molao wa tumellano ke la boleng bo ka lekanngwang le hoja letlotlo le sa kgone ho fetiswa kapa ho arohanngwa le mohapuwa kapa le ditokelo le ditlamo tse ding. Ho tea mohlala:
- (a) mohapuwa o hira sesebediswa sa tlhahiso ka lisi ya tshebetso e nang le dipehelo tse kgotsofatsang ha ho bapiswa le dipehelo tsa maraka. Ho hlakile hore dipehelo tsa lisi di hanela phetiso ya lisi (ka ho rekiswa kapa kgirisobotjha). Bokalo boo ka bona dipehelo tsa lisi di kgotsofatsang ha ho bapiswa le dipehelo tsa diphapanyetsano tsa maraka tsa jwale bakeng sa dintlha tse tshwanang kapa tse batlileng di tshwana ke letlotlo le sa ameheng le latelang tekanyetso ya tokelo ya molao wa tumellano bakeng sa kananelo e ikemetseng, le hoja mohapi a sa kgone ho rekisa kapa ho fetisa konteraka ya lisi.
 - (b) mohapija o na le polante ya matla mme o hweba ka yona. Laesentshe ya ho hweba ka polante eo ya matla ke letlotlo le sa ameheng le latelang letshwao la tokelo ya molao wa tumellano bakeng sa kananelo e ikemetseng, le hoja mohapi a sa kgone ho e rekisa kapa ho e fetisa e sa kopane le polante ya matla e hapilweng. Mohapi a ka ananela

boleng bo kgotsofatsang ba laesentshe ya tshebetso le boleng bo kgotsofatsang ba polante ya matla e le letlotlo le le leng bakeng sa tlaleho ya tijelete haeba nako ya tshebediso ya matlotlo ao e tshwana.

- (c) mohapi o na le peitente ya thekenoloji. O neile ba bang laesentshe ya peitente eo hore e be bona feela ba e sebedisang ka ntle ho maraka wa lehae, mme bakeng sa hoo o tla amohela lekeno la naha disele nakong e tlang. Peitente ya thekenoloji hammoho le tumellano ya laesentshe e amehang di latela letshwao la tokelo ya molao wa tumellano bakeng sa kananelo e ikemetseng le hoja ho rekisa kapa ho fapanyetsana ka peitente le tumellano ya laesentshe e amehang ka ho ikemela ho fapanyetsana ho ke ke ha sebetsa.

.43 Tekanyetso ya ho kgona ho arohanngwa le bolela hore letlotlo le sa ameheng le hapilweng le kgonang ho arohanngwa le mohapuwa mme le rekiswe, le nehuwe laesentshe, le rentuwe kapa ho fapanyetsanwe ka lona, ka bolona kapa mmoho le konteraka e amehang, letlotlo kapa mokitlane wa boleng bo ka lekanngwang. Letlotlo le sa ameheng leo mohapi a tla kgona ho le rekisa, ho le fumanela laesentshe kapa ho fapanyetsana ka lona hore a fumana letlotlo le leng la boleng bo latelang tekanyetso ya ho kgona ho arohanngwa le hoja mohapi a sa ikemisetsa ho le rekisa, ho le fumanela laesentshe kapa ho fapanyetsana ka lona. Letlotlo le sa ameheng le hapilweng le latela tekanyetso ya ho kgona ho arohanngwa haeba ho na le bopaki ba diphapanyetsano bakeng sa letlotlo le jwalo kapa letlotlo la mofuta o batlang o tshwana, le hoja diphapanyetsano tseo di sa etsahale kgafetsa mme ho sa kgathalehe hore mohapi o sebetsa le tsona. Mohlala, manane a bareki a dula a ntse a nehwa dilaesentshe, mme kahoo a latela tekanyetso ya ho kgona ho arohanngwa. Le hoja mohapi a dumela hore manane a hae a bareki a na le ditshobotsi tse sa tshwaneng le manane a mang a bareki, hore e be manane a bareki a dula a ntse a fuwa dilaesentshe kgafetsa ka kakaretso ho bolela hore lenane la bareki le hapilweng le latela tekanyetso ya ho kgona ho arohanngwa. Le ha ho le jwalo, lenane la bareki le hapilweng phetisong ya mesebetsi le ke ke la latela tekanyetso ya ho kgona ho arohanngwa haeba dipehelo tsa lekunutu kapa ditumellano tse ding di hanela hore setheo se ka rekisa, sa hirisa kapa sa fapanyetsana ka lesedi ka bareki ba sona.

.44 Letlotlo le sa ameheng le sa kgoneng ho arohanngwa le mohapuwa le le leng le latela tekanyetso ya ho kgona ho arohanngwa haeba le kgona ho arohanngwa phetisong ya mesebetsi ka konteraka e amehang, letlotlo kapa mokitlane oo boleng ba ona bo ka lekanngwang. Ho tea mohlala:

- (a) ditho phapanyetsanong ya maraka di fapanyetsana mekitlane ya dipeheletso le matlotlo a sa ameheng a dikamano tsa babeheletsi ba amanang diphapanyetsanong tse bonahalang. Kahoo, mohapi o lokela ho ananela letlotlo le sa ameheng la dikamano tsa babeheletsi ka

thoko.

- (b) mohapi o na le letshwao le kgethollang kgwebo le ngodisitsweng le leng ditokomaneng empa hape o na le tsebo e tebileng ya sethekeniki eo peitente ya yona e ngodisitsweng empa e sa sireletswang mme a sebedisa matlotlo ana ho hlahisa sehlahiswa se nang le letshwao leo le kgethollang kgwebo. Hore a tle a kgone ho fetisetsa letshwao leo le kgethollang kgwebo ho e mong, mong ena o laelwa ho fetisa tsohle tse ding tse hlokehang hore mong e motjha a tle a kgone ho hlahisa sehlahiswa kapa tshebeletso e ke keng ya fapanngwa le e hlahisitsweng ke mong wa pele. Ka hobane tsebo e tebileng ya sethekeniki e sa sireletswang ka peitente e lokela ho fapanngwa le mohapuwa le ho rekiswa haeba letshwao le kgwethollang kgwebo le amehang le rekiswa, e latela tekanyetso ya ho kgona ho arohanngwa.

Ho hlophisa kapa ho tshwaya matlotlo a boleng bo ka lekanngwang a hapilweng le mekitlane e amohetsweng phetisong ya mesebetsi

.45 Ka letsatsi la kopano, mohapi o tla hlophisa kapa a nehe taelo ka matlotlo a boleng bo ka lekanngwang a hapilweng le mekitlane e amohetsweng hore ho tshwanelehile ho phethahatsa Maemo a mang a GRAP kamora letsatsi la kgapo. Mohapi o tla etsa ditlhophiso kapa ditaello tseo ka ho latela maemo a selekane se tlamang, maemo a moruo, le dipholisi tsa tshebetso le tsa tshupatlotlo ekasitana le maemo a mang a loketseng ka mokgwa oo di leng ka ona ka letsatsi la kgapo.

.46 Maamong a mang, Maemo a GRAP a kgonahatsa mekgwa e meng ya tshupatlotlo ho ya ka mokgwa oo setheo se hlophisang kapa se laelang letlotlo kapa mokitlane o itseng ka ona. Mehlala ya ditlhophiso kapa ditaello tseo mohapi a tla di etsa ho latela dipehelo tse loketseng ka ha di le teng letsatsing la kgapo e kenyelletsa empa ha e felle ka:

- (a) tlhophiso ya matlotlo le mekitlane ya tjhelete e itseng jwalo ka matlotlo kapa mekitlane ya tjhelete ka boleng bo kgotsofatsang kapa theko ya boleng bo fokotsehang ho latela Maemo a GRAP a Ditho tsa Tjhelete (Financial Instruments).
- (b) tekolo ya hore na setho sa tjhelete seo e seng sa motheo se fuperweng se lokela ho arohanngwa le konteraka ya mohapi/mohapuwa ho latela Maemo a GRAP a Ditho tsa Tjhelete.

.47 Mokgelo ho se batlwang temaneng ya .45 mabapi le tlhophiso kapa taelo ya matlotlo a hapilweng le mekitlane e amohetsweng ka letsatsi la kgapo, ke hore mohapi o tla hlophisa dikonteraka tse latelang ka ho latela maemo a tumellano le dintlha tse ding tsa ha konteraka e qala (kapa, haeba maemo a

konteraka a fetotswe ka mokgwa o tla fetola tlhophiso ya ona, letsatsing la phetolo eo, le ka bang letsatsi la kgapo):

- (a) tlhophiso ya konteraka ya lisi ka hore ke lisi ya tshebetso kapa lisi ya thuso ya tjhelete ho latela Maemo a GRAP a Dilisi (Leases); le
- (b) tlhophiso ya konteraka ka hore ke konteraka ya inshorentshe ho latela Maemo a Matjhaba a Tlaleho ka Tjhelete a Dikonteraka tsa Inshorentshe (Insurance Contracts).

Ntlhatheo ya tekanyo

.48 *Mohapi o tla lekanya matlotlo a boleng bo ka lekanngwang a hapilweng le mekitlane e amohetsweng ka boleng bo kgotsofatsang ba letsatsi la kgapo.*

Karolo e sa laoleng ho mohapjwa

- .49 Nako le nako ha ho fetiswa mesebetsi, letsatsing la kgapo, mohapi o tla lekanya dikarolo tsa karolo e sa laoleng ya mohapuwa tseo e leng dikarolo tsa mong wa jwale mme di dumella beng ba tsona karolo e kgotsofatsang ya matlotlo a nete a setheo ha ho ka etsahala hore se fellwe ke tjhelete:

- (a) ka boleng bo kgotsofatsang; kapa
- (b) ka karolo e kgotsofatsang ya sesebediswa sa mong wa jwale ka bokalo bo ananetsweng ba matlotlo a nete a mohapjwa a boleng bo ka lekanngwang.

Dikarolo tsohle tse ding tsa dikarolo tse sa laoleng di tla lekanngwa ka boleng bo kgotsofatsang ba letsatsing la kgapo, ntle le ha motheo o mong wa tekanyo o laelwa ke Maemo a GRAP.

- .50 Ka dinako tse ding mohapi o tla kgona ho lekanya boleng bo kgotsofatsang ba letsatsi la kgapo ba karolo e sa laoleng ka ho latela ditheko tsa maraka o sehlahlo bakeng sa dishere tsa ekwiti tseo e seng tsa mohapi. Le ha ho le jwalo, maamong a mang ditheko tsa maraka o sehlahlo bakeng sa dishere tsa ekwiti di ke ke tsa fumaneha. Maamong a jwalo, mohapi o tla lekanya boleng bo kgotsofatsang ba karolo e sa laoleng ka ho sebedisa maqheka a mang a tekanyo.

- .51 Boleng bo kgotsofatsang ba karolo ya mohapi ho mohapuwa le karolo e sa laoleng ka mokgwa wa shere ka nngwe bo ka fapana. Phapang e kgolo e ka ba ho kenyelletswa ha phoremiamo e laolang ya boleng bo kgotsofatsang ba seahlolo ka seng ba karolo ya mohapi ho mohapuwa kapa, ka ho le leng, ho kenyelletswa ha phokoletso bakeng sa ho hloka taolo (mme sena hape

se bitswa phokoletso ya bonyane) ho boleng bo kgotsofatsang ba seahlolo ka seng karolong e sa laoleng.

- .52 Ditemana tsa .53 le .54 di nehelana ka tataiso ya ho lekanya boleng bo kgotsofatsang ba matlotlo a itseng a boleng bo ka lekanngwang. Ditemana tsa .56 ho isa ho .63 di bolela mefuta ya matlotlo a boleng bo ka lekanngwang le mekitlane e kenyelletsang dintlha tseo bakeng sa tsona Maemo a nehelanang ka mekgelo e menyane feela ho ntlhatheo ya kananelo kapa tekanyo.

Matlotlo a phallo ya tjehelete e sa tiiswang (diphumantsho tsa tekanyo)

- .53 Mohapi a ke ke a ananela kabelo ya tekanyo e ka thoko ka letsatsi la kgapo bakeng sa matlotlo a hapilweng phetisong ya mesebetsi e lekantsweng ka boleng ba yona bo kgotsofatsang ba letsatsi la kgapo hobane diphetho tsa ho hloka tiiso ka phallo ya tjehelete ya nako e tlang di kenyelleditswe tekanyong ya boleng bo kgotsofatsang. Ho tea mohlala, ka hobane Maemo ana a laela hore mohapi a lekanye diamohelwang tse hapilweng, ho kenyelletswa dikadimo, ka boleng ba tsona bo kgotsofatsang ba letsatsing la kgapo, mohapi ha a ananele kabelo ya tekanyo e ka thoko bakeng sa phallo ya tjehelete e latelang tumellano e nkwang e sa kgone ho bokellwa/latellwa ka letsatsi leo.

Matlotlo a laolwang ke dilisi tsa tshebetso ao mohapjwa e leng mohirisi ho ona

- .54 Ha mohapi a lekanya boleng bo kgotsofatsang ba matlotlo ka letsatsi la kgapo jwalo ka mohaho kapa tokelo ya mehopolo e tlasa lisi ya tshebetso eo ho yona mohapuwa e leng mohirisi, mohapi o tla nkela hloohong dipehelo tsa lisi. Ka mantswe a mang, mohapi ha a ananele letlotlo kapa mokitlane ka thoko ha dipehelo tsa lisi ya tshebetso di kgotsofatsa kapa di sa kgotsofatse ha di bapiswa le dipehelo tsa maraka bakeng sa dilisi tseo mohapuwa e leng mohirisi ho tsona.

Tse sa akaretsweng ke dintlhatheo tsa kananelo kapa tsa tekanyo

- .55 Maemo ana a nehelana ka mekgelo e menyane feela ho dintlhatheo tsa ona tsa kananelo le tekanyo. Ditemana tsa .56 ho isa ho .63 di laela dintlha tse boletsweng ka bobedi tseo bakeng sa tsona mekgelo e nehwang ekasitana le mofuta wa mekgelo eo. Mohapi o tla tlaleha tsa dintlha tseo ka ho sebedisa ditaelo tse ho ditemana tsa .56 ho isa ho .63, tseo sephetho sa tsona e tla bang hore dintlha tse ding di:
- (a) Ananelwa ka ho sebedisa dipehelo tsa tekanyo kamora tse ho ditemana tsa .34 le .35 kapa ka ho sebedisa ditaelo tsa Maemo a mang a GRAP, ka sephetho se fapaneng le ho sebedisa ntlhatheo le dipehelo tsa kananelo.

- (b) Lekannngwa ka bokalo boo e seng boleng ba tsona ba letsatsi la kgapo.

Tse sa akaretsweng ke dintlhatheo tsa kananelo

Mekitlane e sa tiiswang

- .56 Maemo a GRAP a Diphumantsho, Mekitlane e sa Tiiswang le Matlotlo a sa Tiiswang (Provisions, Contingent Liabilities and Contingent Assets) a hlalosa mokitlane o sa tiiswang tjena:
- (a) boikarabelo bo ka bang teng bo bakwang ke diketsahalo tsa nako e fetileng mme le ho ba teng ha bona ho tla tiiswang feela ha ho etsahala kapa ho sa etsahale ha ketsahalo e le nngwe kapa ho feta ya kamoso e sa tiiswang e seng tlasa taolo e phethahetseng ya setheo;
 - (b) tlamo ya jwale e bakwang ke diketsahalo tsa nako e fetileng empa e sa ananelwe hobane:
 - (i) ho ka nna ha se etsahale hore phallo e tswang ya mehlodi e fupereng menyetla ya moruo kapa menyetla e lebelletsweng e ka hlokeha ho phethahatsa tlamo eo; kapa
 - (ii) bokalo ba tlamo ha bo kgone ho lekannngwa ka tshepo e kgotsofatsang.
- .57 Ditaello tse ho Maemo a GRAP a Diphumantsho, Mekitlane e sa Tiiswang le Matlotlo a sa Tiiswang ha di a tshwaneleha ha ho fumanwa hore ke mekitlane efe e sa tiiswang e lokelang ho ananelwa ho tloha ka letsatsi la kgapo. Bakeng sa hoo, ho tloha ka letsatsi la kgapo, mohapi o tla ananela mokitlane o sa tiiswang o amohetsweng phetisong ya mesebetsi haeba e le tlamo ya jwale e bang teng ka lebaka la diketsahalo tsa nako e fetileng mme boleng ba yona bo kgotsofatsang bo ka lekannngwa ka tshepo. Ka lebaka leo, ho sa uwe le Maemo a GRAP a Maemo a GRAP a Diphumantsho, Mekitlane e sa Tiiswang le Matlotlo a sa Tiiswang, mohapi o ananela mokitlane o sa tiiswang o amohetsweng phetisong ya mesebetsi ka letsatsi la kgapo le hoja ho sa kgolwehe hore ho ka etsahala ebe phallo e tswang ya mehlodi e fupereng menyetla kapa menyetla e lebelletsweng ya moruo e tla hlokwa ho rarolla tlamo. Temana ya .86 e nehelana ka tataiso ka ho arabella ho latetseng ha mekitlane e sa tiiswang.

Tse sa akaretsweng ke dintlhatheo tsa kananelo le tekanyo ka bobedi

Menyetla ya basebeletsi

- .58 Mohapi o tla ananela le ho lekanya mokitlane (kapa letlotlo, haeba le le teng) o amanang le ditlhophiso tsa menyetla ya basebeletsi ba mohapuwana ho latela Maemo a GRAP a Menyetla ya Basebeletsi (Employee Benefits).

Matlotlo a fupereng ho se bonwe molato

- .59 Morekisi phetisong ya mesebetsi a ka laela ka tumellano hore mohapi a se bonwe molato bakeng sa sephetho sa ntho e hlokanang tiiso e amanang le letlotlo kapa mokitlane ohle kapa karolo ya ona. Mohlala, morekisi a ka laela hore mohapi a se bonwe molato kgahlanong le ditahlehelo tse ka hodima bokalo bo boletsweng ka mokitlane o bakilweng ke ketsahalo e boletsweng e sa tiiswang; ka mantswe a mang, morekisi o tla tiisa hore mokitlane wa mohapi o ke ke wa feta bokalo bo boletsweng. Ka lebaka leo, mohapi o fumana letlotlo la ho se bonwe molato. Mohapi o tla ananela letlotlo le sa fuparang ho bonwa molato ka nako yona eo a ananelang ntlha e sa fuparang ho bonwa molato e lekanngwang ka ona motheo wa ntlha e sa fuparang ho bonwa molato, ho latela ho hlokwana ha kabelo ya tekanyo bakeng sa bokalo bo sa kgoneng ho latellwa. Kahoo, haeba ho se fupare ho bonwa molato ho amana le letlotlo kapa mokitlane ho ananetsweng ka letsatsi la kgapo le hore o lekantswe ka boleng bo kgotsofatsang ba letsatsi la kgapo, mohapi o tla ananela letlotlo le sa fuparang ho bonwa molato ka letsatsi la kgapo le lekanngwa ka boleng bo kgotsofatsang ba letsatsi la kgapo. Bakeng sa letlotlo le sa fuparang ho bonwa molato le lekanngwang ka boleng bo kgotsofatsang, sephetho sa ho se be le tiiso ka phallo ya tshetele ya kamoso ka lebaka la mehopolo ya ho se kgone ho latellwa se kenyelletsweng ho tekanyo ya boleng bo kgotsofatsang mme kabelo e ka thoko ya tekanyo ha e hlokehe (temana ya .53 e nehelana ka tataiso ya tshetbediso e amehang).
- .60 Maamong a mang, ho se fupare ho bonwa molato ho ka ama letlotlo kapa mokitlane oo e leng mokgelo ntlhatheong ya kananelo kapa tekanyo. Ka ho le leng, ho tea mohlala, ho se fupare ho bonwa molato ho ka amana le letlotlo kapa mokitlane o bakwang ke monyetla wa basebeletsi, o lekanngwang ka motheo oo e seng wa boleng bo kgotsofatsang ba letsatsi la kgapo. Maamong ao, letlotlo le fupereng ho se bonwe molato le tla ananelwa le ho lekanngwa ka ho sebedisa dikakanyo tse kgemang le tse sebedisitsweng ho lekanya ntlha e fupereng ho se bonwe molato, ho latela tekolo ya botsamaisi ya ho kgona ho latellwa ha letlotlo le fupereng ho se bonwe molato le meedi e meng ya tumellano ya bokalo bo fupereng ho se bonwe molato. Temana ya .87 e nehelana ka tataiso ka ho arabella ho latetseng ha letlotlo le fupereng ho se bonwe molato.

Tse sa akaretsweng ho ntlhatheo ya tekanyo.

Ditokelo tse hapilweng botjha

- .61 Mohapi o tla lekanya boleng ba tokelo e hapilweng botjha e ananelwang e le letlotlo le sa ameheng ho latela pehelo ya tumellano e sa setseng ya konteraka e amehang kapa tlhophiso e nngwe e tlamang ho sa kgathalehe hore na ditho tsa maraka di tla dumella ntjhafatso e ka bang teng ya tumellano kapa selekane se seng se tlamang ha ho fumanwa boleng bo kgotsofatsang. Ditemana tsa .62 le .63 di nehelana ka tataiso ya tshebediso e amehang.
- .62 E le karolo ya phetiso ya mesebetsi, mohapi a ka hapa botjha tokelo eo nakong e fetileng a neng a e file mohapuwa hore a kgone ho sebedisa matlotlo a ananetsweng kapa a sa ananelwang a mohapi. Tokelo e hapilweng botjha ke letlotlo le sa ameheng leo mohapi a le ananelang ka thoko ho phapang pakeng tsa matlotlo a boleng bo ka lekannwang le mekitlane e amohetsweng le tshepiso e lefilweng (haeba e le teng). Temana ya .61 e nehelana ka tataiso ya ho lekanya tokelo e hapilweng botjha ha temana ya .85 e nehelana ka tataiso ya ho arabella ho latetseng bakeng sa tokelo e hapilweng botjha.
- .63 Haeba dipehelo tsa tlhophiso e tlamang tse bakang tokelo e hapilweng botjha di kgotofatsa kapa di sa kgotsofatse ha ho bapiswa le dipehelo tsa diphapanyetsano tsa jwale tsa maraka bakeng sa dintlha tse tshwanang kapa tse batlang di tshwana, mohapi o tla ananela monyetla kapa tahlehelo ya tharollo. Temana ya .81 e nehelana ka tataiso ya ho lekanya monyetla kapa tahlehelo eo ya tharollo.

Ho ananela le ho lekanya phapang pakeng tsa matlotlo a hapilweng le mekitlane e amohetsweng ekasitana le tshepiso e lefilweng (haeba e le teng)

- .64 Mohapi o tla ananela phapang pakeng tsa matlotlo a hapilweng le mekitlane e amohetsweng ekasitana le tshepiso e lefilweng (haeba di le teng) e le ka letsatsi la ho hapjwa ka keketseho kapa kgaello. Phapang e lekannwa e le masalla pakeng tsa (a) ha e bapiswa le (b) ka tlase.**

(a) paloyohle ya:

- (i) tshepiso e lefilweng (haeba e le teng) e lekantsweng ho latela Maemo ana, eo ka kakaretso a laelang boleng bo kgotsofatsang ba letsatsi la kgapo (bona temana ya .65);**
- (ii) bokalo ba karolo le ha e ka ba efe e sa laoleng ho mohapuwa e lekannwang ho latela Maemo ana; mme**
- (iii) phetisong ya mesebetsi e fihlelletsweng ka dikgato (bona ditemana tsa .69 le .70), boleng bo kgotsofatsang ba letsatsi la kgapo ba karolo ya ekwiti eo mohapi a kileng a ba le yona ho mohapuwa.**

(b) bokalo ba nnete ba letsatsi la kgapo le matlotlo a boleng bo ka lekannwang a hapilweng le mekitlane e amohetsweng e lekantsweng ho latela Maemo ana.

Tshepiso e lefilweng

- .65 Tshepiso e lefilweng phetisong ya mesebetsi e tla lekannwa ka boleng bo kgotsofatsang ba letsatsi la kgapo, bo tla lekannwa e le paloyohle ya boleng bo kgotsofatsang ba letsatsi la kgapo bo fetisitsweng ke mohapi, mekitlane eo mohapi a e entseng le beng ba mohapuwa ba nako e fetileng le menyetla ya masalla e fuweng ke mohapi. Mehlala ya mefuta e ka bang teng ya tshepiso e kenyelletsa kheshe, matlotlo a mang, mosebetsi kapa setheo se laolwang sa mohapi, tshepiso e sa tiiswang, disebediswa tsa ekwit, dikgetho, ditshepiso le dikarolo tse ding tsa mong.
- .66 Tshepiso e lefilweng e ka kenyelletsa matlotlo kapa mekitlane ya mohapi e nang le bokalo ba nnete bo sa tshwaneng le boleng ba yona bo kgotsofatsang ka letsatsi la kgapo (mohlala, matlotlo ao e seng a tjelele kapa mosebetsi wa mohapi). Haeba ho le jwalo, mohapi o tla lekanya botjha matlotlo le mekitlane e fetisitsweng ho boleng ba yona ba letsatsi la kgapo mme a ananele menyetla kapa ditahlehelo tse latetseng, haeba di le teng, tsa keketseho kapa kgaello. Le ha ho le jwalo, ka nako tse ding, matlotlo kapa mekitlane e fetisitsweng a bolokwa e le karolo ya setheo se kopantsweng kamora phetiso ya mesebetsi (mohlala, hobane matlotlo kapa mekitlane e ile ya fetisetswa ho mohapuwa bakeng sa hore e fetisetswe ho mong'a yona wa pele), mme mohapi kahoo o boloka taolo ya ona. Maemong ao, mohapi o tla lekanya matlotlo kapa mekitlane eo ka boleng ba yona ba nnete, sena se latelwa hanghang ke letsatsi la kgapo mme a ke ke a ananela monyetla kapa tahlehelo e eketsehileng kapa ya kgaello eo e e laolang pele le kamora phetiso ya mesebetsi.

Tshepiso e sa tiiswang

- .67 Tshepiso eo mohapi a e fetisang bakeng sa ho hapa mohapuwa e kenyelletsa letlotlo kapa mokitlane le ha e ka ba ofe o bakwang ke ditlhophiso tsa tshepiso e sa tiiswang (bona temana ya .65). Mohapi o tla ananela boleng bo kgotsofatsang ba letsatsi la kgapo ba tshepiso e sa tiiswang e le karolo ya tshepiso e lefilweng molemong wa ho fumana mohapuwa.
- .68 Mohapi o tla hlophisa tlamo ho lefa tshepiso e sa tiiswang e le mokitlane kapa matlotlo a nete ho latela ditlhaloso tsa karolo ya masalla le mokitlane wa tjelele Maemong a GRAP a Ditho tsa Tjelele, kapa Maemo a mang a GRAP. Mohapi o tla hlophisa tokelo ya kgutliso ya tshepiso e lefilweng nakong e fetileng jwalo ka letlotlo haeba dipehelo tse boletsweng di fihlellwa. Temana ya .88 e nehelana ka tataiso ka ho arabella ho latetseng ha tshepiso e sa

tiiswang.

Phetiso ya mesebetsi e phethahatswang ka dikgato.

- .69 Mohapi ka nako e nngwe o hapa taolo ya mohapuwa eo ho yena mohapi a neng a na le karolo ya masalla hanghang kamora letsatsi la kgapo. Mohlala, ka la 31 Hlakubele 20X1, Setheo sa A se ne se na le karolo ya diperesente tse 35 ho Setheo sa B. Ka letsatsi leo, Setheo sa B se reka karolo e nngwe ya diperesente tse 40 ho Setheo sa B, mme sena se ile sa neha Setheo A taolo ya Setheo sa B. Maemo ana a bua ka phapanyetsano e jwalo ka phetiso ya mesebetsi e fihlellwang ka dikgato, mme ka nako tse ding e bitswa kgapo ya dikgato.
- .70 Phetisong ya mesebetsi e fihlellwang ka dikgato, mohapi o tla lekanya botjha karolo ya masalla eo a neng a na le yona ho mohapuwa ka boleng bo kgotsofatsang ba letsatsi la kgapo, mme a ananele monyetla kapa tahlehelo e latetseng, hae ba e le teng, ho keketseho kapa kgaello. Dinakong tsa pehelo tse fetileng, mohapi ho ka etsahala ebe o ile a ananela diphetoho tsa boleng ho karolo ya hae ya masalla ho mohapuwa ya keketseho kapa kgaello. Haeba ho le jwalo, bokalo bo ananetsweng ho keketseho kapa kgaello bo tla ananelwa ka ona mokgwa o neng o tla laelwa haeba mohapi a ne a rekisitswe ka ho otloloha karolo ya masalla eo a neng a na le yona.

Nako ya tekanyo

- .71 ***Haeba ho tlaleha ha mantlha ha phetiso ha ho a phethahala pheletsong ya nako ya tlaleho eo phetiso e entsweng ho yona, mohapi o tla tlaleha dipehelong tsa hae tsa tjhelete bokalo ba nakwana bakeng sa dintlha tseo tlaleho e sa phethahalang. Nakong ya tekanyo, molefi o tla fetola, ka ho kgutlela nakong e fetileng, bokalo bo sa tiiswang bo ananetsweng ka letsatsi la kgapo hore bo bontshe lesedi le letjha le fumanwang ka dintlha le maemo a bileng teng ka letsatsi la kgapo, le hore, haeba ho a tsejwa, a neng a tla ama tekanyo ya bokalo bo ananetsweng ka letsatsi leo. Nakong ya tekanyo, mohapi o tla ananela matlotlo kapa mekitlane e eketsehileng haeba lesedi le letjha le fumanwa ka dintlha le maemo a bileng teng ka letsatsi la kgapo, le hore, haeba ho a tsejwa, a neng a tla ba le sephetho sa ho ananelwa ha matlotlo le mekitlane eo ka letsatsi leo. Nako ya tekanyo e fela hang ha mohapi a fumana lesedi leo a neng a le hloka ka dintlha le maemo a bileng teng ka letsatsi la kopanyo kapa a tseba hore ha ho sa na lesedi le leng le fumanehang. Le ha ho le jwalo, nako ya tekanyo e ke ke ya feta dilemo tse pedi ho qala ka letsatsi la kgapo.***
- .72 Nako ya tekanyo ke nako e latelang letsatsi la kopanyo eo ho yona mohapi a ka fetolang bokalo ba nakwana bo ananetsweng bakeng sa phetiso ya mesebetsi. Nako ya tekanyo e nehela setheo nako e kgotsofatsang ya ho

fumana lesedi le hlokehang la ho fumana le ho lekanya dintlha tse latelang ka letsatsi la kgapo ho latela ditaello tsa Maemo ana:

- (a) matlotlo a boleng bo ka lekanngwang a hapilweng, mekitlane e amohetsweng le karolo ya kgwebo le ha e ka ba efe e sa laoleng ho mohapjwa;
- (b) tshepiso e lefilweng, haeba e le teng, bakeng sa mohapuwa;
- (c) phetisong ya mesebetsi e fihlelletsweng ka dikgato, karolo ho mohapjwa eo nakong e fetileng e neng e le ya mohapi; le
- (d) keketseho e bang teng ya tshepiso ya theko e lefilweng (haeba e le teng) ka hodima boleng bo kgotsofatsang ba matlotlo a hapilweng le mekitlane e amohetsweng.

.73 Mohapi o tla ela hloko dintlha tsohle tse tshwanelehileng ha a nka qeto ka hore na lesedi le fumanwang kamora letsatsi la kgapo le lokela ho etsa hore ho be le phetolo ya bokalo ba nakwana bo ananetsweng kapa hore na lesedi leo le bakwa ke diketsahalo tse etsahetseng kamora letsatsi la kgapo. Dintlha tse tshwanelehileng di kenyelletsa letsatsi leo ka lona lesedi le eketsehileng le fumanwang le hore na mohapi a ka fumana lebaka la ho fetola bokalo ba nakwana. Lesedi le fumanwang hang kamora letsatsi la kgapo le tla bontsha maemo a bileng teng ka letsatsi la ho feta lesedi le fumanwang dikgwedi tse mmalwa kamora letsatsi la kgapo. Mohlala, ntle le ha ketsahalo e kenellang e ileng ya fetola boleng bo kgotsofatsang e ka bontshwa, thekiso ya letlotlo ho setho sa boraro hang kamora letsatsi la kgapo ka bokalo bo fapaneng haholo le boleng bo kgotsofatsang ba nakwana bo fumanwang ka letsatsi leo, e ka bontsha hore ho na le phoso ho bokalo ba nakwana.

.74 Mohapi o ananela nyollo (phokotso) ya bokalo ba nakwana bo ananelwang bakeng sa letlotlo (mokitlane) le ka bontshwang (mokitlane) ka ho fokotsa (nyolla) keketseho ya tshepiso ya theko e lefilweng (haeba e le teng) ka hodimo ho boleng bo kgotsofatsang ba matlotlo a hapilweng le mekitlane e amohetsweng e ananetsweng nakong e fetileng ho keketseho kapa kgaello. Le ha ho le jwalo, lesedi le letjha le fumanwang nakong ya tekanyo ka nako e nngwe le ka baka phetolo ya bokalo bo sa tiiswang bo fetang letlotlo le le leng kapa mokitlane o le mong. Mohlala, mohapi ho ka etsahala e be o amohetse mokitlane wa ho lefa ditahlehelo tse amang kotsi ho se seng sa disebediswa tsa mohapuwa, e le hore ke karolo feela kapa tsohle tsa tsona tse akaretswang tlasa pholisi ya inshorentshe ya mokitlane ya mohapuwa. Haeba mohapi a fumana lesedi le letjha nakong ya tekanyo mabapi le boleng bo kgotsofatsang ba letsatsi la kgapo ba mokitlane oo, phetolo ya keketseho e bakwang ke phetolo ya bokalo ba nakwana bo ananetsweng bakeng sa mokitlane bo tla nkelwa sebaka (bohle kapa karolo feela ya bona) ke phetolo e tsamaisanang le keketso e ananetsweng nakong e fetileng ya keketseho ya kgaello e bakilweng

ke phetoho ya bokalo ba nakwana bo ananetsweng bakeng sa qoso e tla fumanwa e tswa ho ba inshorentshe.

- .75 Nakong ya tekanyo, mohapi o tla ananela dipheto tsa bokalo ba nakwana jwalo ka ha eka ho ikarabella bakeng sa phetiso ya mesebetsi ho se ho phethahetse ka letsatsi la kgapo. Kahoo, mohapi o tla sheba botjha lesedi la papiso bakeng sa dinako tse fetileng tse tlalehilweng dipehelong tsa tjhelete ka moo ho hlokehang, ho kenyelletswa le ho etsa dipheto ho le ha e ka ba dife tsa phokotso ya boleng, phokotso ya boleng butle kapa sephetho se seng sa lekeno le ananetsweng ha ho phethahatswa tlaleho ya mantlha.
- .76 Kamora hoba nako ya tekanyo e fele, mohapi o tla sheba botjha tshupatlotlo ya phetiso ya mesebetsi e le fela ho lokisa phoso ho latela Maemo a GRAP a Dipholisi tsa Tshupatlotlo, Dipheto tsa Ditekanyo tsa Tshupatlotlo le Diphoso.

Ho fumana seo e leng karolo ya phapanyetsano ya phetiso ya mesebetsi

- .77 *Mohapi le mohapuwa ba ka ba le kamano e neng e ntse e le teng kapa tlhophiso e nngwe ya pele kapa ha ditherisano tsa phetiso ya mesebetsi di ne di qala, kapa ba ka kenela selekane se tlamang nakong ya ditherisano e fapaneng le phetiso ya mesebetsi. Ho afe kapa afe a maemo ana, mohapi o tla bontsha bokalo le ha e ka ba bofe boo e seng karolo ya seo mohapi le mohapuwa (kapa beng ba hae ba pele) ba nehelaneng ka sona phetisong ya mesebetsi. E le karolo ya ho phethahatsa mokgwa wa ho hapa, mohapi o tla ananela feela tshepiso e lefilweng bakeng sa letlotlo (haeba e le teng) bakeng sa mohapuwa le matlotlo a hapilweng le mekitlane e amohetsweng ke mohapi phetisong ya mesebetsi jwalo ka ha e laolwa ke dipehelo le maemo a tumellano e tlamang. Ntle le diphapanyetsano tse bontshitsweng detemaneng tsa .80 le .81, diphapanyetsano tse arohaneng di tla arabellwa ho latela Maemo a GRAP a loketseng.***
- .78 Tse latelang ke mehlala ya diphapanyetsano tse arohaneng tse sa lokelang ho kenyelletswa ha ho phethahatswa mokgwa wa kgapo.
- (a) phapanyetsano eo bonneteng e rarollang dikamano tse neng di le teng pakeng tsa mohapi le mohapuwa;
 - (b) phapanyetsano e busetsang mohapuwa kapa beng ba hae ba pele bakeng sa ho lefa ditjeho tsa mohapi tse amanang le kgapo; le
 - (c) diphehiso tse fumanweng ho tswa ho ditho tsa boraro e le moputso bakeng sa ditshebeletso tsa kamoso ho latela phethahatso tsa phetiso ya mesebetsi.

Ditemana tsa .79 le .82 di nehelana ka tataiso ya tshebediso e amehang.

- .79 Mohapi o lokela ho nahana ka dintlha tse latelang, tse seng tse sa kopaneng kapa tse kopanang ka ho phethahala ka bonngwe, ho fumana hore na phapanyetsano ke karolo ya phetiso ya mesebetsi kapa hore na phapanyetsano e arohane le phetiso ya mesebetsi:

- (a) **mabaka a phapanyetsano — Ho utlwisisa mabaka a phapanyetsano ho ka nehelana ka kutlwisiso e tebileng ya hore na ke karolo ya tshepiso e lefilweng, haeba e le teng, le matlotlo a hapilweng kapa a fetisitsweng kapa mekitlane e amohetsweng kapa e tetsweng. Mohlala, bokalo bo lokelang ho lefjwa ke mohapuwa ho tswa tlhophisong ya nako e fetileng pakeng tsa mohapuwa jwalo ka mophaeli wa ditshebeletso bo ke ke ba ba karolo ya phetiso ya mesebetsi ka ha ditshebeletso tse fuweng haholoholo di ne di le molemong wa mohapuwa e seng mohapi.**
- (b) **nako eo phapanyetsano e etsahetseng ka yona — Nako eo phapanyetsano e etsahetseng ka yona e ka nehelana ka kutlwisiso e tebileng ya hore na e ka ba karolo ya tshepiso, haeba e le teng, bakeng sa mohapuwa.**

Ho phethahatswa ha kamano e neng e le teng pakeng tsa mohapi le mohapuwa phetisong ya mesebetsi (phethahatso ya temana ya .78(a))

- .80 Kamano e neng e le teng pakeng tsa mohapi le mohapuwa e ka ba ya tumellano (mohlala, morekisi le moreki kapa mofepedi) kapa eo e seng ya tumellano (mohlala, moqosi le moqosuwa).
- .81 Haeba phetiso ya mesebetsi ka nnete e rarolla kamano e neng e le teng, mohapi o ananela monyetla kapa tahlehelo, e lekanngwang ka mokgwa o latelang:
- (a) bakeng sa kamano e neng e le teng eo e seng ya tumellano, boleng bo kgotsofatsang.
 - (b) bakeng sa kamano e neng e le teng ya tumellano, e ka tlase ho (i) le (ii):
 - (i) bokalo boo ka bona tlhophiso e tlamang e kgotsofatsang kapa e sa kgotsofatseng ha ho uwa ka tjebo ya mohapi ha a bapisa le dipehelo tsa jwale tsa diphapanyetsano tsa maraka bakeng sa dintlha tse tshwanang kapa tse batlang di tshwana. (Tumellano e sa kgotsofatseng ke tumellano e sa kgotsofatseng ho latela dipehelo tsa jwale tsa maraka. ha ho hlokahale hore e be ke konteraka e raraneng eo ho yona ditjebo tse sa kgotsofatseng tsa ho latela ditlamo tlasa konteraka di fetang menyetla ya moruo kapa menyetla e lebelletsweng hore e tla fumanwa tlasa yona.

- (ii) bokalo ba diphumantsho le ha e ka ba dife tsa tharollo e boletsweng ya selekane se tlamang se fumanehang ho setho se hanyetsang seo ho sona konteraka e sa kgotsofatseng.

Haeba (ii) e le ka tlase ho (i), phapang e a kenyelletswa e le karolo ya tshupatlotlo ya phetiso ya mesebetsi. Ka ho le leng, bokalo ba monyetla kapa tahlehelo e ananetsweng bo ka laolwa ke hore na mohapi o ne a ile a ananela letlotlo kapa mokitlane o amehang, le hore kahoo monyetla kapa tahlehelo e tlalehilweng e ka fapana le bokalo bo sebeditsweng ka ho sebedisa ditaello tse ka hodimo.

- .82 Kamano e neng e le teng e ka ba tumellano eo mohapi a e ananelang e le tokelo e hapilweng botjha. Haeba selekane se tlamang se kenyelletsa dipehelo tse kgotsofatsang kapa tse sa kgotsofatseng ha ho bapiswa le ditheko bakeng sa diphapanyetsano tsa jwale tsa maraka bakeng sa dintlha tse tshwanang kapa tse batlang di tshwana, mohapi o tla ananela, ka ho arohana le phetiso ya mesebetsi, monyetla kapa tahlehelo bakeng sa tharollo e atlehileng ya konteraka, e lekanngwang ho latela temana ya .81.

Ditjeho tse amang kgapo

- .83 Ditjeho tse amang kgapo ke ditjeho tseo mohapi a di bakang ho phethahatsa phetiso ya mesebetsi. Ditjeho tseo di kenyelletsa tsa boelets, tsa molao, tsa tshupatlotlo, tsa tekanyo le ditefo tse ding tsa seporofeshenale kapa tsa boelets, ditjeho tsa bolaodi ka kakaretso, ditjeho tsa ho ngodiswa le ho nehelana ka mokitlane le disekuriti tsa ekwiti (ha ho tshwaneleha). Mohapi o tla tlaleha ditjeho tse amanang le kgapo e le ditshenyehelo dinakong tseo ho tsona ditjeho di hlahang le ditshebeletso tse fumanwang, ho na le mokgelo o le mong. Ditjeho tsa ho nehelana ka mokitlane kapa disekuriti tsa ekwiti (haeba ho tshwaneleha) di tla ananelwa ho latela Maemo a GRAP a Ditho tsa Tjhelete.

Tekanyo le tlaleho e latetseng

- .84 *Ka kakaretso, mohapi hamorao o tla lekanya le ho arabella matlotlo a hapilweng, mekitlane e amohetsweng kapa e entsweng le karolo ya masalla e fuweng phetisong ya mesebetsi ho latela Maemo a mang a GRAP bakeng sa dintlha tseo, ho ya ka bokamoso ba tsona. Le ha ho le jwalo, Maemo ana a nehelana ka tataiso ya ho lekanya hamorao le ho arabella matlotlo a latelang a hapilweng, mekitlane e amohetsweng kapa e entsweng le karolo ya masalla e neuweng phetisong ya mesebetsi:*
- (a) ditokelo tse hapilweng botjha;*
 - (b) mekitlane e sa tiiswang e ananetsweng ka letsatsi la kgapo;*
 - (c) matlotlo a ho se bonwe molato; le*
 - (d) tshepiso e sa tiiswang.*

Ditokelo tse hapilweng botjha

- .85 Tokelo e hapilweng botjha e ananetsweng e le letlotlo le sa ameheng le tla fokotswa boleng nakong e setseng ya konteraka eo tokelo e neuweng ho yona. Mohapi eo hamorao a rekisetsang setho sa boraro tokelo e hapilweng botjha o tla kenyelletsa bokalo ba nnete ba letlotlo le sa ameheng ha a funama monyetla kapa tahlehelo ya thekiso eo.

Mekitlane e sa tiiswang

- .86 Kamora kananelo ya pele le ho fihlela mokitlane o lefjwa, o hlakolwa kapa ho fellwa ke nako, mohapi o tla lekanya mokitlane o sa tiiswang o ananetsweng phetisong ya mesebetsi e le o ka hodimo ho tse latelang:
- (a) bokalo bo tla ananelwa ho latela Maemo a GRAP a Diphumantsho, Mekitlane e sa Tiiswang le Matlotlo a sa Tiiswang; le
 - (b) bokalo bona qalong bo ne bo ananela phokotso ya boleng e bokellaneng e fokotsehileng, haeba e tshwanetse, e ananetsweng ho latela Maemo a GRAP a Lekenno la Diphapanyetsano tse nang le Poello e Totobetseng.
- Taelo ena ha e sebetse ho dikonteraka tse arabellwang ho latela Maemo a GRAP a Ditho tsa Tjhelete.

Matlotlo a fupereng ho se bonwe molato

- .87 Pheletsong ya e nngwe le e nngwe ya dinako tsa tlaleho tse latetseng, mohapi o tla lekanya letlotlo le fupereng ho se bonwe molato le ileng la ananelwa ka letsatsi la kgapo ka motheo o tshwanang le wa mokitlane kapa letlotlo le fupereng ho se bonwe molato, ho latela meedi e ka bang teng jwalo ka ha ho bontshitswe tlhophisong e tlamang ka bokalo ba yona, mme bakeng sa letlotlo le fupereng ho se bonwe molato leo hamorao le sa lekanngweng ka boleng ba lona bo kgotsofatsang, tekolo ya botsamaisi ya ho kgona ho bokella letlotlo le fupereng ho se bonwe molato. Mohapi o tla hlakola kananelo ya letlotlo le fupereng ho se bonwe molato feela ha a latella letlotlo, a le rekisa kapa a lahlehelwa ke tokelo ya lona.

Tshepiso e sa tiiswang

- .88 Diphetho tse itseng tsa boleng bo kgotsofatsang ba tshepiso e sa tiiswang eo mohapi a e ananelang kamora letsatsi la kgapo di ka bakwa ke lesedi le eketsehileng leo mohapi a le fumaneng kamora letsatsi la kgapo ka dintlha le maemo a neng a le teng ka letsatsi la kgapo. Le ha ho le jwalo, dipheleho tse hlahang ka lebaka la diketsahalo tse latetseng letsatsi la kgapo, tse kang ho

fihlella thakete e itseng ya mosebetsi, kapa ho fihlella mokolokotwane o itseng wa porojeke ya diphuputso le ntshetsopele, ha se diphetoho tsa dinako tsa tekanyo. Mohapi o tla tlaleha tsa diphetoho tsa boleng bo kgotsofatsang ba tshepiso e sa tiiswang tse seng diphetoho tsa dinako tsa tekanyo ka mokgwa ona:

- (a) Tshepiso e sa tiiswang e hlophisitsweng jwalo ka matlotlo a nnete e ke ke ya lekanngwa botjha mme ho rarollwa ha yona hamorao ho tla tlalehwa mmoho le matlotlo a nete.
- (b) Tshepiso e sa tiiswang e hlophisitswe jwalo ka letlotlo kapa mokitlane:
 - (i) oo e leng sesebediswa sa tjhelete mme o akaretswa ke Maemo a GRAP a Ditho tsa Tjhelete e tla lekanngwa ka boleng bo kgotsofatsang, mme monyetla kapa tahlehelo e tla latela e tla ananelwa ka keketseho kapa kgaello ho latela Maemo ao a GRAP.
 - (ii) o sa akaretsweng ke Maemo a GRAP a Ditho tsa Tjhelete a tla tlalehwa ho latela Maemo a GRAP a Diphumantsho, Mekitlane e sa Tiiswang le Matlotlo a sa Tiiswang ka moo ho tshwanelehileng.

.89 Mehlala ya Maemo a mang a GRAP a nehelanang ka tataiso ya tekanyo le tshupatlotlo e latetseng bakeng sa matlotlo a hapilweng le mekitlane e amohetsweng kapa e entsweng phetisong ya mesebetsi e kenyelletsa:

- (a) Maemo a GRAP a Matlotlo a sa Ameheng (Intangible Assets) a laela tlaleho ka tsa matlotlo a sa ameheng a boleng bo ka lekanngwang a hapilweng phetisong ya mesebetsi.
- (b) Maemo a Matjhaba a Tlaleho ka Tjhelete a Dikonteraka tsa Inshorentshe (IFRS 4) a nehelana ka tataiso ya ho arabella hamorao bakeng sa ditumellano tsa inshorentshe tse fumanweng phetisong ya mesebetsi.
- (c) Maemo a GRAP a Dipehelo tsa Tjhelete tse Kopaneng le tse Arohaneng (Consolidated and Separate Financial Statements) a nehelana ka tataiso ya ho arabella diphetoho tsa karolo ya bong ya setheo se laolang setheong se laolwang kamora ho hapa taolo.

Ditsebahatso

.90 Mohapi o tla tsebahatsa lesedi le dumellang basebedisi ba dipehelo tsa tsona tsa tjhelete ho hlahloba mofuta le sekgahla sa tjhelete sa phetiso ya mesebetsi e phethahatswang:

- (a) nakong ya jwale ya tlaleho; kapa**
- (b) kamora pheletso ya nako ya tlaleho empa e le pele dipehelo tsa tjhelete di dumellwa ho phatlalatswa.**

.91 Ho fihlella morero wa temana ya .90, mohapi o tla tsebahatsa lesedi le

latelang bakeng sa phetiso ya mesebetsi e etsahalang nakong ya tlaleho:

- (a) Lebitso le tthaloso ya mohapuwa.*
- (b) Letsatsi la kgapo.*
- (c) Peresente ya ditokelo tsa ho vouta tse hapilweng ka karolo ya masalla.*
- (d) Mabaka a maholo a phetiso ya mesebetsi le tthaloso ya ka moo mohapi a hapileng taolo ya mohapuwa.*
- (e) Boleng bo kgotsofatsang ba letsatsi la kgapo ba tshepiso e lefilweng bakeng sa letlotlo le boleng bo kgotsofatsang ba letsatsi la kgapo ba sehlopha ka seng se seholo sa tshepiso, jwalo ka:*
 - (i) kheshe;*
 - (ii) matlotlo a mang a amehang le a sa ameheng, ho kenyelletswa mosebetsi kapa setheo se laolwang sa mohapi;*
 - (iii) mekitlane e entsweng, mohlala, mokitlane wa tshepiso e sa tiiswang; le*
 - (iv) dikarolo ya masalla ya mohapi, ho kenyelletswa le sehlopha sa disebediswa kapa karolo e neuweng kapa e ka newang le mokgwa wa ho fumana boleng bo kgotsofatsang ba disebediswa tseo kapa menyetla eo.*
- (f) Bakeng sa tlhophiso ya tshepiso e sa tiiswang le matlotlo a fuperweng ho se bonwe molato:*
 - (i) bokalo bo ananetsweng ho tloha ka letsatsi la kgapo;*
 - (ii) tekanyo ya tlhophiso le motheo wa ho fumana bokalo ba tefo; le*
 - (iii) tekanyo ya letoto la diphetho (tse se nang theolelo) kapa, haeba letoto le ke ke la lekanngwa, ntlha eo le mabaka a hore hobaneng letoto le sa kgone ho lekanngwa. Haeba bokalo ba pheletsong ba tefo ha bo na ho fela, mohapi o tla tsebahatsa ntlha ena.*
- (g) Bakeng sa diamohelwang tse hapilweng:*
 - (i) boleng bo kgotsofatsang ba diamohelwang;*
 - (ii) bokalo bohle ba diamohelwang ba tumellano; le*
 - (iii) tekanyo e ntle haholo ka letsatsi la kgapo la phallo ya tjelete e tumellanong e sa lebellwang hore e ka bokellwa..*

Tsebahatso e tla nehwa ke sehlopha se seholo sa diamohelwang, se kang dikadimo, dilisi tsa tjelete tse otlolohileng le sehlopha le ha e ka ba sefe se seng sa diamohelwang.
- (h) Bokalo bo ananetsweng ka letsatsi la kgapo bakeng sa sehlopha ka seng sa matlotlo a hapilweng le mekitlane e amohetsweng.*

- (i) Mekitlane e meng e sa tiiswang le matlotlo a sa tiiswang a amohetsweng kapa a hapilweng phetisong ya mesebetsi.*
- (j) Bakeng sa diphapanyetsano tse ananetsweng ka ho arohana ho tswa ho kgapo ya matlotlo le mekitlane e amohetsweng phetisong ya mesebetsi ho latela temana ya .77:*
 - (i) tlhaloso ya phapanyetsano ka nngwe;*
 - (ii) ka moo mohapi a tlalehileng tsa phapanyetsano ka nngwe;*
 - (iii) bokalo bo ananelwang bakeng sa phapanyetsano ka nngwe le ntlha ya mola e dipehelong tsa tjhelete oo ho ona bokalo ka bong bo ananelwang; le*
 - (iv) haeba phapanyetsano ke tharollo e atlehileng ya kamano e neng e ntse e le teng, mokgwa o sebedisitsweng ho fumana bokalo ba tharollo.*
- (k) Tsebahatso ya diphapanyetsano tse ananetsweng ka ho arohana tse batlwang ke (j) di tla kenyelletsa bokalo ba ditheko tse amang kgapo le bokalo ba ditheko tseo tse ananetsweng e le ditjeho, ka ho arohana. Bokalo ba ditjeho le ha e ka ba dife tsa thekiso tse sa ananelwang e le ditshenyehelo le ka moo di ileng tsa ananelwa le bona bo tla tsebahatswa.*
- (l) Bakeng sa phetiso ya mosebetsi oo ho ona mohapi a nang le ka tlase ho diperesente tse 100 tsa karolo ya ekwiti ya mohapuwa ka letsatsi la kgapo:*
 - (i) bokalo ba karolo e sa laoleng ya mohapuwa e ananetsweng ka letsatsi la kgapo le motheo wa tekanyo bakeng sa bokalo boo; le*
 - (ii) bakeng sa karolo ka nngwe e sa laoleng ya mohapuwa e lekantsweng ka boleng bo kgotsofatsang, leqheka la tekanyo le dikenngwang tsa sehlooho tse sebedisitsweng bakeng sa ho fumana boleng.*
- (m) Phetiso ya mesebetsi e phethahatswang ka dikgato.*
 - (i) boleng bo kgotsofatsang ba letsatsi la kgapo ba karolo ya masalla ya mohapuwa e leng ya mohapi nako e nyane haholo pele ho letsatsi la kgapo.*
 - (ii) haeba bokalo ba monyetla kapa tahlehelo le ha e ka ba efe e ananetsweng e le sephetho sa ho lekanya botjha ho isa ho boleng bo kgotsofatsang karolo ya masalla e ho mohapuwa e le ya mohapi pele ho phetiso ya mesebetsi (bona temana ya .70) le ntlha ya tekanyetso e pehelong e kopaneng ya mosebetsi wa tjhelete eo ho yona monyetla kapa tahlehelo e ananelwang.*
- (n) Dintlha tse latelang:*

- (i) *bokalo ba lekeno le keketseho kapa kgaello ya mohapuwa ho tlohela ka letsatsi la kgapo; le*
- (ii) *lekeno le keketseho kapa kgaello ya setheo se kopantsweng bakeng sa nako ya jwale ya tlaleho jwalo ka ha eka letsatsi la kgapo bakeng sa mesebetsi yohle ya phetiso e etsahetseng nakong ya selemo e ne e le ho tloha qalong ya nako ya tlaleho ya selemo.*

Haeba tsebahatso ya lesedi le ha e ka ba lefe le batlwang ho temana ena e sa kgotsofatse, mohapi o tla tsebahatsa ntlha eo mme a hlalose lebaka la hore hobaneng tsebahatso e sa kgotsofatse. Maemo ana a sebedisa mantswe ana 'ho se kgonahale' ka moelelo ona o ho Maemo a GRAP a Dipholisi tsa Tshupatlotlo, Diphetofo tsa Ditekanyo tsa Tshupatlotlo le Diphoso.

- .92 *Mohapi o tla tsebahatsa phapang pakeng tsa matlotlo a hapilweng le mekitlane e amohetsweng ekasitana le tshepiso e lefilweng (haeba di le teng), e le ntlha ya tekanyetso e arohaneng pehelong ya tshebediso ya tjhelete.*
- .93 *Bakeng sa phetiso ya mesebetsi e etsahalang ka bonngwe mme e se na boima e etsahala nakong ya tlaleho e se nang boima mmoho, mohapi o tla tsebahatsa ka kakaretso lesedi le batlwang ke temana ya .91 (e) - (n).*
- .94 *Mohapi o tla tsebahatsa lesedi le thusang basebedisi ba dipehelo tsa hae tsa tjhelete ho kgona ho hlahloba sephetho sa tjhelete sa diphetofo tse ananetsweng nakong ya jwale ya tlaleho e amanang le phetiso ya mesebetsi e etsahetseng nakong ya jwale kapa e fetileng ya tlaleho.*
- .95 *Mohapi o tla tsebahatsa lesedi le latelang bakeng sa phetiso e nngwe le e nngwe e nang le boima kapa kakaretsong ya phetiso ya mesebetsi e se nang boima ka bonngwe empa mmoho e na le boima:*
 - (a) *haeba tlaleho ya mantlha ya phetiso ya mesebetsi e sa phethahala (bona temana ya .70) bakeng sa matlotlo a boletsweng, mekitlane, dikarolo tse seng tse laolang kapa tshepiso le ha e ka ba efe le bokalo bo ananetsweng dipehelong tsa tjhelete bakeng sa phetiso ya mesebetsi e fumanwe:*
 - (i) *mabaka a hore hobaneng tlaleho ya mantlha ya phetiso ya mesebetsi e sa phethahala;*
 - (ii) *matlotlo, mekitlane, karolo ya masalla kapa tshepiso le ha e ka ba efe eo bakeng sa yona tlaleho ya mantlha e sa phethahatswang; le*
 - (iii) *sebopeho le bokalo ba dipheto tsa nako tse lekantsweng le ha e ka ba dife tse ananetsweng nakong ya tlaleho ho latela temana ya*

.75.

- (b) bakeng sa nako ya tlaleho ka nngwe kamora letsatsi la kgapo ho fihlela setheo se latella, se rekisa kapa se lahlehelwa ke tokelo ya letlotlo la tshepiso e sa tiiswang, kapa ho fihlela setheo se rarolla mokitlane wa tshepiso e sa tiiswang kapa mokitlane o hlakolwa kapa o fellwa ke nako:**
- (i) diphetho le ha e ka ba dife tsa bokalo bo ananetsweng, ho kenyelletswa diphapang le ha e ka ba dife tse bakwang nakong ya tharollo.**
 - (ii) diphetho le ha ka ba dife ho letoto la diphetho (tse sa theolwang) le mabaka bakeng sa diphetho tseo; le**
 - (iii) maqheka a tekanyo le dikenngwang tsa sehlooho tse sebediswang ho lekanya tshepiso e sa tiiswang.**
- (c) bakeng sa mekitlane e sa tiiswang e ananetsweng ha phetiso ya mesebetsi, mohapi o tla tsebahatsa lesedi le fumanwang ka ditemana tsa .107 le .108 tsa Maemo a GRAP a Diphumantsho, Mekitlane e sa Tiiswang le Matlotlo a sa Tiiswang bakeng sa sehlopha ka seng sa phumantsho.**
- (d) bokalo le tlhaloso ya monyetla kapa tahlehelo le ha e ka ba efe e ananetsweng nakong ya jwale ya tlaleho hore bobedi:**
- (i) bo ama matlotlo a boleng bo ka lekanngwang a hapilwang kapa mekitlane e amohetsweng phetisong ya mesebetsi e ileng ya angwa nakong ya jwale kapa e fetileng ya tlaleho; mme**
 - (ii) e le wa boholo, sebopeho kapa ketsahalo hoo tsebahatso e loketseng bakeng sa kutlwisiso ya dipehelo tse kopaneng tsa tjhelete ya setheo.**

.96 Haeba ditsebahatso tse boletsweng tse laelwang ke Maemo a GRAP le maemo a mang di sa kgotsofatse morero o boletsweng ho ditemana tsa .91 le .95, mohapi o tla tshwanela ho tsebahatsa lesedi le ha e ka ba lefe le eketsehileng le ka bang le hlokeha ho kgotsofatsa merero eo.

Diphumantsho tsa nakwana

.97 Diphumantsho tsa nakwana tse tla sebediswa ke ditheo ha ho amohelwa la mantlha Maemo ana di laetswe (di)taelong. Diphumantsho tsa Maemo ana di tla balwa hammoho le taelo e nngwe le e nngwe e loketseng.

Ditokiso tsa Maemo a GRAP

- .98** *Ditemana tsa .100 le .101 di ile tsa lokiswa ho dumella ditheo hore di tswelle pele ka ho sebedisa thuso e fuweng bakeng sa tekanyo ya matlotlo le mekitlane e hapilweng phetisong ya mesebetsi pakeng tsa ditheo tse seng tlasa bolaodi bo tshwanang pele ho letsatsi le qalang la Maemo. Ditokiso tsena di sebetsa ho tloha ka la 1 Mmesa 2015.*

Letsatsi le qalang

- .99** *Setheo se tla tshwanela ho phethahatsa Maemo a GRAP bakeng sa dipehelo tsa tjhelete tsa selemo tse akaretsang dinako tse qalang ka, kapa kamora, letsatsi le tla bewa ke Letona la tsa Ditjhelete molawaneng o tla phatlalatswa ho latela karolo ya 91(1)(b) ya Molao wa Taolo ya Tjhelete ya Setjhaba, Molao wa 1 wa 1999, jwalo ka ha o lokisitswe.*
- .100** Setheo ha se laelwe hore se sebedise nako ya tekanyo e ditemaneng tsa .71 ho isa ho .76 haeba se kene phetisong ya mesebetsi pakeng tsa ditheo tse seng tlasa bolaodi bo tshwanang pele ho letsatsi le qalang la Maemo.
- .101** Tataiso ya nako ya tekanyo jwalo ka ha e kenyelleditswe ho ditemana tsa .71 ho isa ho .76 e tla kenngwa tshebetsong feela hang ha Ditaello (Directives) tsa 2 le 4 tse laelang diphumantsho tsa nakwana bakeng sa ditheo tse ho kamohelo ya mantlha ya Maemo a GRAP di hulelwa morao. Ditaello tsa 2 ho isa ho 4 di dumelletse nako ya tekanyo ya dilemo tse tharo kananelong ya mantlha ya Maemo a GRAP. Setheo se keneng phetisong ya mesebetsi pakeng tsa ditheo tse seng tlasa bolaodi bo tshwanang pele ho letsatsi le qalang la Maemo a GRAP a Phetiso ya Mesebetsi Pakeng tsa Ditheo tse Seng Tlasa Bolaodi bo Tshwanang se ka tswela pele ka ho sebedisa nako ya tekanyo ya dilemo tse tharo.

Motheo wa diphetho

Motheo ona wa diphetho o nehelana ka mabaka a Lekgotla la Maemo a Tshupatlotlo (Lekgotla) a ho amohela kapa ho hana ditharollo tse itseng tse amanang le tshupatlotlo bakeng sa phetiso ya mesebetsi pakeng tsa ditheo tse seng tlasa bolaodi bo tshwanang. Motheo wa diphetho, le hoja e se karolo ya ona, o tsamaisana le Maemo a GRAP a Phetiso ya Mesebetsi Pakeng tsa Ditheo tse seng Tlasa Bolaodi bo Tshwanang, empa ha se karolo ya ona.

- BC1.** Motheo ona wa diphetho o akaretsa menyetla ya Lekgotla ya ntshetsopele ya Maemo a GRAP a Phetiso ya Mesebetsi Pakeng tsa Ditheo tse Seng Tlasa Bolaodi bo Tshwanang. Ha le bopa mehopolo ya lona, Lekgotla le etse hloko tjhebo e hlahisitsweng le maikutlo a amohetsweng ho tswa ho baamehi ba ileng ba arabella Memo ya ho Hlahisa Maikutlo (ITC) (Invitation to Comment) ka

Tokomane ya Dipuisano (Discussion Paper) ya Phetiso ya Mesebetsi (Transfer of Functions) e phatlaladitsweng ka Pudungwana 2007.

- BC2. Porojeke ya tlaleho ka tsa dikopanyo tsa ditheo tse hlahang ho diphapanyetsano tse nang le poello e totobetseng e kenyelletswe ho lenaneo la mosebetsi la Lekgotla la Matjhaba la Maemo a Tshupatlotlo Ditheong tsa Bohle (International Public Sector Accounting Standards Board) (IPSASB). Lekgotla le tla tswela pele ho disa porojeke ena mme, ha nako e loketse, le ele hloko se bolelwang ke porojeke ya IPSASB ka Maemo a GRAP a Phetiso ya Mesebetsi Pakeng tsa Ditheo tse seng Tlasa Bolaodi bo Tshwanang. Ho feta moo, Lekgotla le ile la ela hloko dikarabelo tsa Memo ya ho Hlahisa Maikutlo ka tokomane e tataisang ditherisano ya Maemo a GRAP a Phetiso ya Mesebetsi Pakeng tsa Ditheo tse seng Tlasa Bolaodi bo Tshwanang (e phatlaladitsweng ka Phupu 2010).

Tse tlileng pele

- BC3. Tokomaneng ya Dipuisano, Lekgotla le sisintse hore sekaGRAP ya IFRS 3 e buang ka motswako wa ditheo se phatlalatswe mme motswako wa ditheo o hlahang ka lebaka la phapanyetsano e nang le poello e totobetseng e phethahatswang pakeng tsa ditheo tse seng tlasa bolaodi bo tshwanang le ona o kenyelletswe kakaretsong ya porojeke eo. Ho ile ha sisinnngwa hape hore Maemo a GRAP a lokela ho ntshetswa pele ho sebetsana le phetiso ya mesebetsi pakeng tsa ditheo tse:
- tlasa bolaodi bo tshwanang, ka mokgwa wa phapanyetsano e nang le poello e totobetseng le e se nang poello e totobetseng; mme le
 - ho se be tlasa bolaodi bo tshwanang ka phapanyetsano e se nang poello e totobetseng.
- BC4. Kamora hoba ho be le ditshisinyo tsa ba arabetseng Tokomane ya Dipuisano hore ho kenyelletswe phapanyetsano kapa ketsahalo e phethahatswang pakeng tsa ditheo tse seng tlasa bolaodi bo tshwanang ka phapanyetsano e se nang poello e totobetseng kakaretsong ya IFRS 3 e leng sekaMaemo a GRAP, Lekgotla le dumetse hore ho ntshetswe pele Maemo a GRAP a latelang:
- Maemo a GRAP a Phetiso ya Mesebetsi Pakeng tsa Ditheo tse Seng Tlasa Bolaodi bo Tshwanang ho kenyelletswe kakaretsong ya yona phapanyetsano kapa ketsahalo e phethahatswang pakeng tsa ditheo tse seng tlasa bolaodi bo tshwanang ka mokgwa wa phapanyetsano e nang le poello e totobetseng le e se nang poello e totobetseng; le
 - Maemo a GRAP a Phetiso ya Mesebetsi Pakeng tsa Ditheo tse Tlasa Bolaodi bo Tshwanang ho kenyelletswe kakaretsong ya ona phapanyetsano

kapa ketsahalo e phethahatswang pakeng tsa ditheo tse seng tlasa bolaodi bo tshwanang.

- BC5. Ba bang ba ba arabetseng tokomane e kopang maikutlo ba ile ba kopa le hore mokgwa ona oo o sebediswe ha ho arabellwa bakeng sa diphapanyetsano kapa diketsahalo tsohle tse kenyang phetiso ya mesebetsi kahara mmuso. Le ha ho le jwalo, Lekgotla le nkile qeto ya hore phetisong ya mesebetsi e phethahatswang pakeng tsa ditheo tse tlasa bolaodi bo tshwanang ho ke ke ha ba le sekgahla ho dipehelo tse kopaneng tsa tjhelete, ha ka ho le leng phetiso ya mesebetsi pakeng tsa ditheo tse seng tlasa bolaodi bo tshwanang e tla ba le sekgahla ho dipehelo tsa tjhelete tse kopaneng. Lekgotla le tiisitse botjha tjhebo ya lona ya hore Maemo a mabedi a fapaneng a hloka ho ntshetswa pele bakeng sa diphapanyetsano kapa diketsahalo tse phethahatswang pakeng tsa ditheo tse tlasa bolaodi bo tshwanang, le tse phethahatswang pakeng tsa ditheo tse seng tlasa bolaodi bo tshwanang.
- BC6. Tokomane ya Dipuisano hape e sisintse dintlhatheo tsa tshupatlolo bakeng sa phapanyetsano kapa ketsahalo moo mohapi a sa kgoneng ho supjwa, mme, kahoo, ha ho setheo se nkwang se hapa taolo ya se seng. Kahoo, ba arabetseng ba ile ba tshehetsa ntshetsopele ya Maemo a GRAP a fapaneng a Dikgwebonyalano.

Bolaodi bo tshwanang

- BC7. Mmuso wa Riphaboliki ya Aforikaborwa o arotswe makala a mararo, e leng, mmuso wa naha, wa porofentshe le wa lehae, mme lekala ka leng le kgona ho nka diqeto ka bolokolohi ntle le ho laelwa ke lekala le leng. Taolo bakeng sa ho ikarabella e hlaloswa ho Maemo a GRAP a Dipehelo tsa Tjhelete tse Kopaneng le tse Arohaneng ka hore ke: "Matla a ho busa dipholisi tsa tjhelete le tshebetso tsa setheo hore ho tle ho be le molemo mesebetsing ya sona". Mehopolo ya sehlooho ha ho rerwa ka hore na taolo e teng bakeng sa tlaleho kapa tjhe ke hore setheo se lokela ho kgona ho bontsha hore se na le bokgoni bo itseng ba ho nka diqeto ho feta se seng, le hore se fumana molemo mesebetsing ya setheo seo se seng.
- BC8. Mmuso wa naha o na le boikarabelo ba ho loha dipholisi le merero ka kakaretso bakeng sa makala ao ka boraro ba ona a mmuso ho latela ditaello tsa Molao wa Motheo. Lekala ka leng la mmuso le lona le jara boikarabelo ba ho phethahatsa mesebetsi ya lona eo le e abetsweng ho latela dipholisi le merero e akaretsang e laetsweng ke mmuso wa naha. Bonneteng, mmuso wa naha o fumana molemo wa mesebetsi e phethahatswang ke makala a fapaneng a mmuso, ka ha molemo ona o sebeletsa phihlello ya dipholisi le merero ka kakaretso.
- BC9. Le ha ho le jwalo, lekala ka leng le sebetse ka bolokolohi le mmuso wa naha ha le phethahatsa dipholisi tseo le merero eo, ke hore, lekala ka leng la mmuso le ka nka qeto ka mokgwa oo le tla fihlella merero eo ka ona, hlokoeng la

ditshebetso le la tjehelete. Lebaka la hore mmuso wa naha o abela ditshebetso tseo tjehelete mme o ka laola tikoloho ya tshebetso ha ho bolele hore o na le taolo bakeng sa tlaleho ya tjehelete. Kahoo, ditheo tse kahara lekala le itseng la mmuso di ikemetse ho ditheo tse kahara lekala le leng.

- BC10. Aforikaborwa, sena se phethahatswa hape ka taelo e ho dikarolo tsa 8 le 19 tsa Molao wa Taolo ya Tjehelete ya Setjhaba, Molao wa 1 wa 1999, jwalo ka ha o lokisitswe (PFMA), o laelang hore ho be le tlhophiso ya dipehelo tse kopaneng tsa tjehelete boemong ba naha le ba porofentshe. Ha ho shejwa ka hlakoreng la ho arabella, ditheo tse kenyeleditsweng ditlhophisong tseo ho ka etsahala di sa laelwe hore di hlophise dipehelo tseo tse kopaneng tsa tjehelete. Jwalo feela, karolo ya 122 ya Molao wa Taolo ya Ditjhelete tsa Masepala, Molao wa 56 wa 2003 (MFMA) (Municipal Finance Management Act, Act No. 56 of 2003 (MFMA)) o laela hore ho be le tlhophiso ya Dipehelo tse kopaneng tsa tjehelete ho ya ka tjehebo ya masepala.
- BC11. Mohlala, maamong a sa tlwaelehang, ho latela mmuso wa naha, setheo se leng lekaleng la mmuso le itseng se ka kenella taolong ya setheo se leng lekaleng le leng la mmuso, haeba setheo sena sa bobedi se sa phethahatse tlamo ya sona ya phethahatso ka lebaka la ho hloka bokgoni. Mohlala, setheo se leng lekaleng la naha la mmuso se ka kenella tsamaisong ya masepala haeba masepala eo a sa kgone ho phethahatsa thomo ya ona ya molaotheo kapa ya molao. Mesebetsi ena ya ho kenella e bolela hore diqeto tsa phethahatso di nkwa lebitsong la setheo sena se seng ho fihlela se kgona ho phethahatsa tlamo ya sona ya ketsamelao. Diketsahalo tse jwalo tsa ho kenella di atisa ho ba tsa sebopeho sa nakwana feela. Le ha ho le jwalo, nakong ena, maemo a lokela ho hlahlojwa ho bona hore na mosebetsi ona wa ho kenella o latela tlhaloso ya taolo kapa tjehe.

Boholo bo Akaretswang

Phetiso ya matlotlo le/kapa mekitlane ya bonngwe kapa ya dihlopha (ditemana tsa .03(a) le .06)

- BC12. Ditlhophiso tse batlang hore setheo se itseng se hape letlotlo kapa sehlopha sa matlotlo, kapa mokitlane kapa sehlopha sa mekitlane ya setheo se seng tlasa kakaretso ya Maemo ana, ka ha ditlhophiso tseo di mpa di le kgapo feela ya letlotlo kapa sehlopha sa matlotlo, kapa kamohelo ya mokitlane kapa sehlopha sa mekitlane.

Dikgwebonyalano (ditemana tsa .03(c) le .07)

- BC13. Kgwebonyalano ke ho thehwa ha setheo se setjha se kopaneng seo ho sona setheo sa pele se sa fumaneng taolo hodima se seng le ha e ka ba sefe mme ho se mohapi ya ka qollwang. Ho nka qeto ka hore na mohapi a ka qollwa ho kenyelletsa, hara tse ding, mehopolo ka hore ke sefe ho ditheo tse nyadiswang

GRAP 106

se qadileng phapanyetsano kapa ketsahalo, boholo ba ditheo tse nyadiswang, ekasitana le hore na matlotlo kapa lekeno la se seng sa ditheo tse amehang phapanyetsanong kapa ketsahalong le feta haholo lekeno kapa matlotlo a setheo se seng (ditheo tse ding). Ditheo tse nyalanang di kopane bakeng sa ho abelana dikotsi le menyetla ya setheo se kopantsweng. Tokomane ya Dipuisano e ile ya ela hloko dintlha tse fapaneng tsa ho ikarabella bakeng sa phapanyetsano kapa ketsahalo e phethahatsang tlhaloso ya kgwebonyalano. Ha ho shejwa IFRS 3, Lekgotla le ile la dumela hore mokgwa wa ho hapa o ke ke wa tshwaneleha ho arabella phapanyetsano kapa ketsahalo e phethahatsang tlhaloso ya kgwebonyalano. Mokgwa wa ho hapa o hloka hore ho supjwe mohapi ya hapang taolo ya mohapjwa phapanyetsanong kapa ketsahalong e kgotsofatsang tlhaloso ya motswako wa dikgwebo, jwalo ka ha e hlaloswa ho IFRS 3. Kgwebonyalanong, mohapi ha a qollwe. Kgwebonyalano e kenya ho thehwa ha setheo se setjha se tlalehang, se bopilweng ha ditheo tse nyalanang di kopana ka lebaka la ho abelana dikotsi le menyetla. Kahoo, sephetho sa kgwebonyalano ha se hore setheo se itseng se hape taolo ya se seng. Le hoja ditheo phetisong ya mesebetsi di hapa taolo ya setheo se seng, dikgwebonyalano ha di kenye taolo. Maemo a GRAP a Dikgwebonyalano a lokela ho phethahatswa ho tshupatlotlo bakeng sa kgwebonyalano.

Phapanyetsano kapa ketsahalo e phethahatswang pakeng tsa ditheo tse seng tlasa bolaodi bo tshwanang (ditemana tsa .02 le .08)

- BC14. Phapanyetsano kapa ketsahalo eo ho yona mohapi a ka supjwang, le e etsahalang phetisong ya mesebetsi pakeng tsa ditheo tse leng makaleng a fapaneng a mmuso, le/kapa pakeng tsa ditheo tse seng karolo ya setheo se le seng sa moruo, e wela kakaretso ya Maemo ana jwalo ka phapanyetsano kapa ketsahalo e phethahatswang pakeng tsa ditheo tse seng tlasa bolaodi bo tshwanang. Ditheo tse keneng phetisong ya mesebetsi kapa tseo qetellong di sa laolweng ke setheo se le seng pele ho phetiso ya mesebetsi le kamora yona. Haeba mesebetsi o fetisetswa ho setheo se setjha se sa tswa thehwa se neng se le siyo pele ho letsatsi la kgapo, phetiso e tla wela le tlasa kakaretso ya Maemo ana haeba setheo se sa tswa thehwa se bonwa e le mohapi mme setheo se sa tswa thehwa le mohapuwa di se karolo ya setheo se le seng sa moruo kamora phetiso ya mesebetsi.

Phapanyetsano kapa ketsahalo e phethahatswang pakeng tsa ditheo tse tlasa bolaodi bo tshwanang (ditemana tsa .03 le .09)

- BC15. Phapanyetsano kapa ketsahalo eo ho yona mohapi a ka supuwang, le eo sephetho sa yona e leng phetiso ya mesebetsi pakeng tsa ditheo tse leng lekaleng le le leng la mmuso, le/kapa pakeng tsa ditheo tse leng karolo ya ditatements tse kopaneng tsa tjelele, e tla wela ka ntle ho kakaretso ya Maemo ana ka ha phapanyetsano kapa ketsahalo e phethahatswa pakeng tsa ditheo tse leng tlasa bolaodi bo tshwanang.

Ho hlwaya mohapi

- BC16. IFRS 3 e phethela ka hore setheo se setjha se ahetsweng ho phethahatsa motswako wa dikgwebo ha se ka nako tsohle se leng mohapi. Ha setheo se setjha se entsweng bakeng sa phapanyetsano ya menyetla ya ekwiti molemong wa motswako wa dikgwebo, e nngwe ya dikgwebo tse nyalanang e neng e le teng pele ho nyalano e tla supuwa ho ba mohapi. Ka ho le leng, setheo se setjha se fetisang kheshe kapa matlotlo a mang kapa mekitlane e entsweng e le tshepiso se ka ba mohapi.
- Bc17. Lekgotla le qetile ka hore sena ho ka etsahala se sa etsahale bakeng sa phetiso ya mesebetsi e kenyang ho hapjwa ha setheo se seng kapa phetiso ya matlotlo le mekitlane e phethahatswang pakeng tsa ditheo tse seng tlasa bolaodi bo tshwanang lekaleng la setjhaba. Kahoo, tataiso ha e a ka ya kenyelletswa Maemong ana.

Ho ananela le ho lekanya phapang pakeng tsa matlotlo a hapilweng le mekitlane e amohetsweng ekasitana le tshepiso e lefilweng (haeba e le teng)

- BC18. IFRS 3 e laela kananelo le tekanyo ya boleng ba kutlwelo, ke hore, keketseho le ha e ka ba efe ya tshepiso ya theko e lefilweng e fetang boleng bo kgotsofatsang ba matlotlo a hapilweng le mekitlane a amohetsweng. Boleng ba kutlwelo bo ananelwa e le letlotlo mme bo tlasa tekolo ya selemo ya bofokodi.
- BC19. Hore ntlha e lekane tlhaloso ya letlotlo ho Moralo wa Tlhophiso le Tlaleho ya Dipehelo tsa Tjhelete (Moralo), menyetla ya moruo ya kamoso kapa menyetla e lebelletsweng e lokela ho kgona ho fumaneha ho tswa ntlheng eo. Ha ntlhatheo eo e phethahatswa ho keketseho le ha e ka ba efe ya tshepiso ya theko e lefilweng le boleng bo kgotsofatsang ba matlotlo a hapilweng le mekitlane e amohetsweng, Lekgotla le hlokometse hore mohapi o lokela ho kgona ho bontsha hore sephetho se lekantsweng sa kamoso sa mesebetsi ya setheo se hapilweng se tla ba se kgotsofatsang bakeng sa pusetso phoremiamamo ya theko nakong ya yona ya phokotso ya boleng. Mohapi o lokela ho kgona ho nehelana ka bopaki bo tshehetsang ba sephetho se lekantsweng sa kamoso ka moralo wa kgwebo o kgotsofatsang le o tobileng, ho tea mohlala. Ka ha ditheo tsa lekala la setjhaba di sa tobana le ho hlahisa poello ya kgwebo, le hobane keketseho ho ka etsahala e be e lefuwe tlasa mabaka a pholisi, Lekgotla le ile la bona hape hore ho tla tshwaneleha le ho feta ho ananela keketseho eo e le ditshenyehelo. Hape, Lekgotla le hlokometse hore ha ho behwa boleng bo kgotsofatsang ba matlotlo a hapilweng le mekitlane e amohetsweng, menyetla ya kamoso ya moruo kapa menyetla e lebelletsweng ya matlotlo kapa mekitlane e tla bontshwa ho boleng bo tiisitsweng ka letsatsi la kgapo.
- BC20. Ho latela mehopolo ena e ka hodimo, Lekgotla le qetile ka hore, ka hobane keketseho ya tshepiso ya theko e lefuweng (haeba e le teng) ha ho bapiswa le

boleng bo kgotsofatsang ba matlotlo a hapilweng le mekitlane e amohetsweng e ka bonwa e le phoremiyano e lefuweng ho beng ba nako e fetileng, le hobane tlhaloso ya letlotlo kapa mokitlane ho latela Moralo ha e so fihlellwe ho tshhehetsa kananelo ya boleng ba kutlwelo, keketseho e lokela ho ananelwa ho keketseho le kgaello ya letsatsi la kgapo. Le ha ho le jwalo, setheo se lokela ho ananela le ho lekanya matlotlo ohle a hapilweng le mekitlane yohle e amohetsweng, ho latela hore e fihlella tlhaloso ya letlotlo le mokitlane o Moralong mme ditekanyetso tsa kananelo tse tshwanelehileng Maemong a GRAP pele ho bonwa keketseho e pehelong ya tshebediso ya tjhelete.

- BC21. Ba arabetseng tokomane e kopang maikutlo ba ile ba tshhehetsa tshisinyo ena, mme Maemo a GRAP a Phetiso ya Mesebetsi Pakeng tsa Ditheo tse seng Tlasa Bolaodi bo Tshwanang e laela hore masalla a ananelwe ho keketseho le kgaello ka letsatsi la kgapo.

Nako ya tekanyo

- BC22. Maemo a neha mohapi nako e kgotsofatsang kamora letsatsi la phetiso, nako ya ho lekanya, eo ka yona a ka fumanang lesedi le hlokehang la ho bona le ho lekanya matlotlo a hapilweng le mekitlane e amohetsweng phetisong ya mesebetsi. Lekgotla le ile la dumela nako ya tekanyo ya dilemo tse pedi.

Ho phethahatswa ha kamano e neng e le teng pakeng tsa mohapi le mohapuwa phetisong ya mesebetsi

- BC23. Tharollo ya kamano e neng e le teng pakeng tsa mohapi le mohapuwa ha se karolo ya phetiso ya mesebetsi ka ha diphapanyetsano tsena di ile tsa kenelwa, ke, lebitsong la mohapi kapa haholoholo molemong wa mohapi bakeng sa hore e be haholoholo molemong wa mohapuwa pele ho phetiso ya mesebetsi. Diphapanyetsano tse jwalo di lokela ho tlalehwa ho latela Maemo a GRAP a tshwanelehileng.
- BC24. Ka ha diphapanyetsano tsena di ne di kenetswe ke ditho tse ikemetseng, mohapi o lokela ho lekanya monyetla kapa tahlehelo ha a rarolla kamano e neng e le teng, ka boleng bo kgotsofatsang.

Ditheko tse ntlafetseng ho feta boleng

- BC25. IFRS 3 e thehile dintlhatheo le ditlhoko bakeng sa ho arabella ditheko tse ntlafetseng ho feta boleng, ke hore, motswako wa dikgwebo oo ho ona boleng bo kgotsofatsang ba matlotlo a hapilweng le mekitlane e amohetsweng bo fetang tshepiso e lefilweng bakeng ho mohapuwa. IFRS 3 e laela hore moputso le ha e ka ba ofe oo o tla ananelwa ho keketseho kapa kgaello ka letsatsi la kgapo.

GRAP 106

- BC26. Qetong ya lona ya ho ntshetsa pele Maemo a GRAP a Phetiso ya Mesebetsi Pakeng tsa Ditheo tse Seng Tlasa Bolaodi bo Tshwanang a phethahatswang ka phapanyetsano e nang le poello e totobetseng le e se nang poello e totobetseng, Lekgotla le ile la ananela hore dintlhatheo tsa kananelo le tekanyo ya pele tsa phetiso ya mesebetsi pakeng tsa ditheo tse seng tlasa bolaodi bo tshwanang bo phethahatswang ka phapanyetsano e se nang poello e totobetseng, di lokela ho tshwana le tsa motswako wa dikgwebo o welang tlasa kakaretso ya IFRS 3. Kahoo, dintlhatheo tsa theko e ntlafetseng ho feta boleng, jwalo ka ha di kenyelleditswe ho IFRS 3, di lokela ho phethahatswa ho phetiso ya mesebetsi pakeng tsa ditheo tse seng tlasa bolaodi bo tshwanang bo phethahatswang ka phapanyetsano e se nang poello e totobetseng. Phapang le ha e ka ba efe pakeng tsa boleng bo kgotsofatsang ba matlotlo a hapilweng le mekitlane e amohetsweng ekasitana le tshepiso e lefilweng (haeba e le teng) ho mohapuwa e lokela ho ananelwa ho keketseho le kgaello ka letsatsi la kgapo. Ntlhatheo ya ka moo re sebetsang ka keketseho le ha e le efe ya boleng bo kgotsofatsang ba matlotlo a hapilweng le mekitlane e amohetsweng phapanyetsanong e se nang poello e totobetseng, e a tshwana le ya phapanyetsano e nang le poello e totobetseng (bona BC 18 le 19). Tshisinyo ena e ile ya tshehetswa ke ba ileng ba arabela tokomane e kopang maikutlo.

Papiso le Maemo a Matjhaba a Tlaleho ka Tjhelete a Metswako ya Dikgwebo (2008)

Maemo a GRAP a Phetiso ya Mesebetsi Pakeng tsa Ditheo tse Seng Tlasa Bolaodi bo Tshwanang Control (ED GRAP 77) a qotsitswe haholoholo ho Maemo a Matjhaba a Tlaleho ya Tjhelete a Metswako ya Dikgwebo (IFRS 3). Diphapang tse kgolo pakeng tsa Maemo ana le IFRS 3 di tjena:

- Sehlooho le mantswe a amehang a Maemo di lokisitswe ho tswa ho "metswako ya dikgwebo" ho isa ho "phetiso ya mesebetsi pakeng tsa ditheo tse seng tlasa bolaodi bo tshwanang" ho bontsha maemo a lekala la bohle.
- Morero wa temana ho Maemo ana o nolofaditswe mme o lokisitswe ho kgema le wa Maemo a GRAP.
- Kakaretso ya Maemo e hodisitswe hore e se kenyelletse diphapanyetsano tse ding tse tobileng tsa lekala la bohle. Dayakeramo e kenyeleditswe ho thusa ditheo ha di nka geto ka hore na Maemo ana a lokela ho sebediswa ha ho arabellwa bakeng sa phapanyetsano kapa ketsahalo e nang le phetiso ya mesebetsi kapa kgwebonyalano.
- Tataiso ka kgopolo ya bolaodi bo tshwanang e kenyeleditswe Maamong ho totobatsa tshebediso ya Maemo lekaleng la bohle.
- Tataiso e eketsehileng e hlalolang kgopolo ya karolo ya masalla e ho GRAP 104 Ditho tsa Tjhelete e kenyeleditswe Maamong ana.
- Lereo "menyetla e lebelletsweng" e sebedisitswe Maamong ana ka ha mesebetsi ya ditheo tsa bohle e hlahisa menyetla ya moruo le menyetla e lebelletsweng.
- Ditlhaloso tsa lekala la bohle le tataiso e hlalolang e tswang ho Maemo a GRAP di kenyeleditswe Maamong ana moo di tshwanelehileng bakeng sa kutlwisiso ya Maemo.
- Tataiso le ha e ka ba efe ya phethahatso e amehang e kenyeleditsweng e le sehloamathiso sa IFRS 3, e kenyeleditswe e le karolo ya mongolo wa Maemo, ha ho tshwaneleha.
- Tataiso e eketsehileng e hlalolang ho qolla mohapi le ho fumana letsatsi la kgapo e kenyeleditswe Maamong.
- Mohlala o kenyeleditswe ho totobatsa letsatsi la kgapo ka tjhebo ya lekala la bohle.
- Mekgelo e itseng ya kananelo le/kapa dintlhatheo ha e a kenyelletswa Maamong ana. Maemo a laela hore matlotlo le mekitlane yohle ya boleng bo ka lekannwang e fihlellang tlhaloso ya Moralo wa Tlhophiso le Tlaleho ya Dipehelo tsa Tjhelete le ditekanyetso tsa kananelo Maamong a GRAP a loketseng a ya ananelwa ho phetiso ya mesebetsi.

GRAP 106

- Tshwaro ya boleng ba kutlwelo e nkwa ka mokgwa o fapaneng Maamong ana. Maemo ana a laela hore keketseho e bang teng ya tshepiso ya theko e lefilweng (haeba e le teng) ka hodima boleng bo kgotsofatsang ba matlotlo a hapilweng le mekitlane e amohetsweng, e lokela ho ananelwa ho keketseho le kgaello.
- Ka ha Maemo ana a kenyelletsa kakaretso ya ona ya diphapanyetsano kapa diketsahalo tse phethahaditsweng ho latela phapanyetsano e nang le poello e totobetseng le e se nang poello e totobetseng, molaetsa o amehang Maamong ana o otlollotswe hore o akaretse kgopolo ena.
- Nako ya tekanyo ho IFRS 3 e dumellang mohapi nako e eketsehileng ya ho ananela matlotlo a hapilweng le mekitlane e amohetsweng motswakong wa dikgwebo, e otlollotswe hore e be dilemo tse pedi ka lebaka la maemo a utlwahalang a phethahatso.
- Ke feela dintlha tse thusang mohapi ho fumana hore na phapanyetsano ke karolo ya phetiso ya mesebetsi kapa hore phapanyetsano e arohantswe le phetiso ya mesebetsi e tshwanelehileng ho lekala la bohle, tse kenyeleditsweng Maamong ana.
- Sehlomathiso sa mehlala e hlalosang ho IFRS 3 se kenyeleditswe Maamong ana, ka ha bongata ba mehlala bo tobane le maemo a sa tshwanelehang Maamong ana.
- Diphumantsho tsa nakwana tsa Maemo ana a GRAP re bua ka tsona ka mokgwa o fapaneng le wa IFRS 3.